

Riksrevisionens rapport om staten på elmarknaden

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2013/14:21 Riksrevisionens rapport om staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring och 2 motioner som har väckts med anledning av skrivelsen. Vidare behandlas 33 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2013 om olika elmarknadsrelaterade frågor. Motionerna gäller bl.a. elcertifikatssystemet, elområden, nettodebitering och tillståndsprocesser i samband med nätutbyggnad.

I skrivelsen redogör regeringen för sin syn på de iakttagelser som Riksrevisionen har gjort i granskningsrapporten Staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring (RiR 2013:3). Därutöver redovisas regeringens genomförda och aviserade åtgärder med anledning av Riksrevisionens rekommendationer. I granskningen har Riksrevisionen bl.a. undersökt tillståndsprocessen för investeringar i stamnätet, Energimarknadsinspektionens tillsyn över kvaliteten i elöverföringen samt regeringens styrning av Affärsverket svenska kraftnäts investeringsplanering. Vissa av affärsverkets finansiella nyckeltal har också granskats. Granskningen omfattar även regeringens rapportering till riksdagen. Det är huvudsakligen den del av elöverföringen som avser stamnätet som har ingått i granskningen.

Utskottet konstaterar bl.a. att de av regeringen aviserade och pågående insatserna på stamnätsområdet kommer att bli såväl mer omfattande som effektivare än under de senaste decennierna. Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna och avslår samtliga motioner. Utskottets ställningstaganden har föranlett sammanlagt 16 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	4
Redogörelse för ärendet	7
Ärendet och dess beredning	7
Bakgrund	7
Skrivelsens huvudsakliga innehåll	7
Utskottets överväganden	8
Staten på elmarknaden	8
Riksrevisionens granskning	8
Regeringens skrivelse	13
Motionerna	15
Vissa kompletterande uppgifter	16
Utskottets ställningstagande	20
Elcertifikatssystemet	21
Bakgrund	21
Motionerna	22
Vissa kompletterande uppgifter	23
Utskottets ställningstagande	25
Mätning och debitering av el	26
Bakgrund	26
Motionerna	26
Vissa kompletterande uppgifter	28
Utskottets ställningstagande	30
Nätavgifter och anslutningskostnader	32
Motionerna	32
Vissa kompletterande uppgifter	33
Utskottets ställningstagande	35
Elnätsutbyggnad och tillståndsprocesser	35
Bakgrund	36
Riksrevisionens rapport	36
Regeringens skrivelse	37
Motionerna	38
Vissa kompletterande uppgifter	39
Utskottets ställningstagande	40
Elområden	40
Bakgrund	40
Riksrevisionens rapport	41
Regeringens skrivelse	42
Motionerna	42
Vissa kompletterande uppgifter	43
Utskottets ställningstagande	45
Vissa övriga frågor	46
Motionerna	46
Vissa kompletterande uppgifter	47
Utskottets ställningstagande	48
Reservationer	50

1. Staten på elmarknaden, punkt 1 (S, V)	50
2. Staten på elmarknaden, punkt 1 (SD)	51
3. Staten på elmarknaden, punkt 1 – motiveringen (MP)	52
4. Elcertifikatssystemet, punkt 2 (S, MP, V)	53
5. Elcertifikatssystemet, punkt 2 (SD)	54
6. Nettodebitering av el, punkt 3 (S, MP, V)	55
7. Nettodebitering av el, punkt 3 – motiveringen (SD)	56
8. Timmätning, punkt 4 (MP)	56
9. Nätavgifter, punkt 5 (MP)	57
10. Anslutningskostnader för förnybar elproduktion, punkt 6 (S, V)	58
11. Elnätsutbyggnad och tillståndprocesser, punkt 7 (S, MP)	58
12. Elnätsutbyggnad och tillståndprocesser, punkt 7 (V)	59
13. Elområden, punkt 8 (S)	60
14. Elområden, punkt 8 – motiveringen (MP)	61
15. Elområden, punkt 8 – motiveringen (V)	61
16. Vissa övriga frågor, punkt 9 (S)	62
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	64
Skrivelsen	64
Följdmotionerna	64
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013	64

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Staten på elmarknaden

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N4 av Anna Hagwall (SD) yrkandena 1 och 2,

2013/14:N345 av Phia Andersson m.fl. (S) och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 34 och 39 samt lägger skrivelse 2013/14:21 till handlingarna.

Reservation 1 (S, V)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (MP) – motiveringen

2. Elcertifikatssystemet

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 1,

2013/14:N322 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 2,

2013/14:N337 av Anna Hagwall och Josef Fransson (båda SD),

2013/14:N352 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4,

2013/14:N356 av Thoralf Alfsson (SD) och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 16 och 17.

Reservation 4 (S, MP, V)

Reservation 5 (SD)

3. Nettodebitering av el

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N206 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 1,

2013/14:N208 av Christer Winbäck (FP),

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 6,

2013/14:N262 av Matilda Ernkrans och Eva-Lena Jansson (båda S),

2013/14:N316 av Jörgen Hellman m.fl. (S),

2013/14:N321 av Josef Fransson (SD) yrkande 2,

2013/14:N376 av Louise Malmström och Thomas Strand (båda S) och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 36 och 37.

Reservation 6 (S, MP, V)

Reservation 7 (SD) – motiveringen

4. Timmätning

Riksdagen avslår motion

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 8 (MP)

5. Nätavgifter

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N206 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 2 och

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 4.

Reservation 9 (MP)

6. Anslutningskostnader för förnybar elproduktion

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 11 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 21.

Reservation 10 (S, V)

7. Elnätsutbyggnad och tillståndprocesser

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3,

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 41 och 42.

Reservation 11 (S, MP)

Reservation 12 (V)

8. Elområden

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N300 av Hans Hoff (S),

2013/14:N407 av Kerstin Haglö m.fl. (S) och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 43.

Reservation 13 (S)

Reservation 14 (MP) – motiveringen

Reservation 15 (V) – motiveringen

9. Vissa övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2,

2013/14:N232 av Lars Tysklind (FP) och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 35.

Reservation 16 (S)

Stockholm den 6 februari 2014

På näringsutskottets vägnar

Mats Odell

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Mats Odell (KD), Jonas Eriksson (MP), Lars Hjalmered (M), Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Olof Lavesson (M), Krister Örnfjäder (S), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Börje Vestlund (S), Helena Lindahl (C), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Anna Hagwall (SD), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S), Johan Johnsson (M), Anna Steele (FP) och Eva-Lena Jansson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlas

- skrivelse 2013/14:21 Riksrevisionens rapport om staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring
- 2 motioner som har väckts med anledning av regeringens skrivelse
- 33 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2013.

Vid utskottets sammanträde den 5 november 2013 lämnade riksrevisor Claes Norgren med medarbetare information om den ovan nämnda granskningsrapporten. Den 7 november 2013 redovisade Affärsverket svenska kraftnäts generaldirektör Mikael Odenberg sin syn på Riksrevisionens rapport inför utskottet.

Bakgrund

I enlighet med 9 § lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. överlämnade Riksrevisionen i april 2013 granskningsrapporten Staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elmarknad (RiR 2013:3) till riksdagen. Syftet med granskningen har varit att granska statens insatser inom områden som är centrala för en väl fungerande infrastruktur när det gäller överföring av el.

I april 2013 överlämnade riksdagen Riksrevisionens granskningsrapport till regeringen. Med anledning av rapporten överlämnade regeringen i oktober 2013 skrivelsen Riksrevisionens rapport om staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring (skr. 2013/14:21) till riksdagen.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de slutsatser och rekommendationer som Riksrevisionen gjort i rapporten Staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring. Riksrevisionen har gjort iakttagelser om statens insatser på flera områden som har betydelse för överföringen av el: regeringens styrning av Affärsverket svenska kraftnäts investeringsplanering och vissa av affärsverkets finansiella nyckeltal, tillståndsprocessen för investeringar i stamnätet samt Energimarknadsinspektionens tillsyn över kvaliteten i elöverföringen. Granskningen omfattar även regeringens rapportering till riksdagen. I skrivelsen redovisar regeringen även vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas på området.

Utskottets överväganden

Staten på elmarknaden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om elmarknadens funktion och utveckling och lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Jämför reservationerna 1 (S, V), 2 (SD) och 3 (MP).

Riksrevisionens granskning

Granskningens bakgrund och syfte

Regeringen har fått i uppdrag av riksdagen att skapa en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång på el till internationellt konkurrenskraftiga priser. En annan central målsättning som riksdagen har beslutat och som påverkar elmarknaden är att andelen förnybar energi ska öka. För att riksdagens målsättningar ska uppnås är en ökad överföringskapacitet i stamnätet viktig. Som förvaltare av stamnätet är Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) en avgörande aktör i sammanhanget. Energimarknadsinspektionen är en annan viktig aktör då myndigheten dels hanterar tillståndsprocessen för elnät, dels ansvarar för att utöva tillsyn över kvaliteten i elöverföringen. Elöverföringen är viktig för hela elmarknaden. De villkor som sätts vid överföringen av el påverkar i slutändan den marknad som hushåll och näringsliv möter.

Syftet med Riksrevisionens granskning har varit att granska statens insatser på områden som är centrala för en väl fungerande infrastruktur när det gäller överföring av el. Granskningen utgår från följande revisionsfråga: Har staten skapat förutsättningar för en väl fungerande överföring av el?

Riksrevisionen har undersökt tillståndsprocessen för investeringar i stamnätet, Energimarknadsinspektionens tillsyn över kvaliteten i elöverföringen, regeringens styrning av Svenska kraftnäts investeringsplanering samt vissa av affärsverkets finansiella nyckeltal. Det är huvudsakligen den del av överföringen som avser stamnätet som ingår i granskningen. Granskningen omfattar också regeringens rapportering till riksdagen.

Statens insatser och regeringens styrning av Svenska kraftnät

Riksrevisionen bedömer att statens insatser för en väl fungerande överföring av el har brister i flera delar.

Enligt Riksrevisionens bedömning har regeringens styrning av Svenska kraftnät varit för passiv och brustit i underlag. Överföringskapaciteten i det svenska stamnätet är fortfarande inte tillräcklig.

Svenska kraftnäts investeringsplanering

Svenska kraftnäts planering av investeringar i stamnätet har tidigare haft brister och kännetecknats av låg transparens. Investeringsplanerna som riksdagen har godkänt för affärsverket har under perioden från elmarknadens omreglering 1996 fram till 2011 sällan uppfyllts. En förklaring till detta är att många investeringsprojekt blivit försenade jämfört med den ursprungliga planen. Följden är enligt Riksrevisionens bedömning en bristande anpassning av elnätet till strukturella förändringar i produktionen av el och den alltmer integrerade europeiska elmarknaden. Enligt Riksrevisionens bedömning har regeringen brutit i återkopplingen till riksdagen om orsakerna till de ouppfyllda investeringsplanerna.

Svenska kraftnät uppfattade sitt uppdrag under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet som att affärsverket skulle förvalta det stamnät som redan fanns för att inte driva upp kostnaderna och därmed öka nättariferna. Samtidigt beslutade riksdagen under dessa år om investeringsplaner som inte uppnåddes.

Investeringarna i stamnätet har ökat sedan 2007. Att investeringsgraden skulle behöva öka, inte minst på grund av strukturella förändringar och anläggningarnas stigande ålder, har emellertid varit känt av Svenska kraftnät och regeringen sedan tidigt 2000-tal. Riksrevisionen anser att Svenska kraftnät kunde ha påbörjat investeringar tidigare. Riksrevisionen bedömer också att eftersläpningen i investeringarna i kombination med beslutet att dela in Sverige i elområden har haft effekt på priserna mot elanvändare i vissa delar av Sverige.

Svenska kraftnäts arbete med investeringar i stamnätet har för perioden 1996 till våren 2012 inte varit transparent. Även om investeringstakten i början av perioden var låg har investeringsval ändå gjorts. Insynen när det gäller valen att investera, såväl som att inte investera, har varit låg. När det gäller insynen i Svenska kraftnäts verksamhet konstaterar Riksrevisionen att förändringar har initierats som har förbättrat situationen. Affärsverket har själv tagit dessa initiativ till förändringar och således inte regeringen. Även när det gäller investeringsplanernas träffsäkerhet konstaterar Riksrevisionen att förbättringar har initierats.

Indelningen i elområden

EU:s krav på marknadsdelning är en konsekvens av elöverföringens internationella integration. Elnätets indelning i regionala elområden har effekter på elanvändarnas elpriser. Den pågående marknadsintegrationen i kombination med det kända behovet av förstärkning av elnätet inom landet ställer särskilda krav på regeringens styrning av investeringar i stamnätet. Riksrevisionen menar att regeringen har varit passiv i arbetet med att anpassa stamnätet i förhållande till den internationella integrationen och till kända flaskhalsar. Riksrevisionen menar även att regeringen borde ha gett riksdagen

gen större insyn i denna viktiga fråga för samhället, t.ex. i fråga om investeringar som hade kunnat påverka konsekvenserna av indelningen och valet av tidpunkt för densamma.

Avkastningskrav och utdelningsmål

Det avkastningskrav som regeringen har ställt på Svenska kraftnät påverkar storleken på de tariffer som affärsverkets kunder (de regionala nätmonopolen och de stora elproducenterna) betalar. Avkastningskraven påverkar därmed även de elpriser som hushåll och näringsliv betalar. Avkastningskravet påverkar tarifferna eftersom det är en post som Svenska kraftnät täcker genom intäkter från bl.a. nättarifferna. Om avkastningskravet sänks, allt annat lika, kan även nättariffen för stamnätet sänkas.

Svenska kraftnät har överträffat sitt avkastningsmål under granskningsperioden, och staten har under samma period tagit ut mer utdelning från affärsverket än det som har slagits fast i utdelningspolicyn.

Riksrevisionen har för de senaste tio åren inte funnit något underlag från regeringen med analyser av avkastningskravet i förhållande till tariffernas utveckling under granskningsperioden, energipolitiska och andra (t.ex. näringspolitiska) mål eller det faktum att Svenska kraftnät bedriver en monopolverksamhet. En aktiv styrning från regeringens sida förutsätter sådana analyser. Dessutom innebär avsaknaden av sådana underlag att det inte har varit möjligt att granska regeringens agerande i efterhand. Enligt Riksrevisionens bedömning går det därför inte att utesluta att det kan ha funnits utrymme för lägre tariffer för Svenska kraftnäts stamnät.

Svenska kraftnät ska enligt sin instruktion bedriva sin verksamhet affärsmissigt. Det är, enligt Riksrevisionen, emellertid inte entydigt vad begreppet innebär för affärsverket i praktiken.

Långsam tillståndsprocess försenar investeringar i stamnätet

För att uppnå de mål som riksdagen har satt upp om en effektiv elmarknad och en allt större andel förnybar el är förstärkning och utbyggnad av det svenska stamnätet viktiga faktorer. De iakttagelser Riksrevisionen har gjort när det gäller tillståndsprocessen för stamnät pekar på att nödvändiga investeringar i stamnätet har fördröjts och att de statliga insatserna kan förbättras. Nedan följer några av de förhållanden som Riksrevisionen menar bör åtgärdas i syfte att förkorta tillståndsprocessen.

Det saknas gemensamma riktlinjer för länsstyrelsernas insatser i tillståndsprocessen för stamnät. Granskningen visar att länsstyrelsernas hantering av likartade ärenden skiljer sig betydligt åt. Vidare menar vissa länsstyrelser att det vore en hjälp för myndigheternas handläggning om Energimyndigheten pekade ut vissa områden som riksintresse för elöverföring. Det har dock ännu inte gjorts. Myndigheten har påbörjat ett sådant arbete, men Riksrevisionen menar att det borde intensifieras.

Det finns olika uppfattningar bland centrala aktörer om hur ledningar ska dras och om investeringsalternativens konsekvenser för driftsäkerhet, kostnader och människors hälsa. Riksrevisionen bedömer att Svenska kraftnäts underlag i dessa frågor skulle kunna bli mer fullständiga och bl.a. innehålla samhällsekonomiska analyser i högre utsträckning.

En stor del av de invändningar som fastighetsägare, myndigheter och berörda kommuner har i samband med tillståndsärenden för stamnät handlar om i vilken grad de magnetfält som uppstår kring stamnätsledningar är skadliga för människors hälsa. Det råder oenighet bland ansvariga myndigheter i denna fråga vilket kan leda till oro hos enskilda och fördröja tillståndsprocessen. Riksrevisionens bedömning är att de ansvariga myndigheterna i högre utsträckning borde samverka för att nå samsyn.

Enligt Svenska kraftnäts instruktion ska stamnätets utbyggnad baseras på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar. Vad som avses med sådana bedömningar och om de ska göras för enskilda investeringar eller endast på en mer övergripande nivå är enligt Riksrevisionens bedömning oklart. Riksrevisionen anser att en precisering skulle förenkla tillståndsprocessen eftersom det då inte längre skulle finnas utrymme för olika tolkningar av begreppet. Stamnätsärenden innebär svåra avvägningar mellan inflytande för de särskilt berörda av ärendet och samhällseliga mål som är viktiga för hushåll och näringsliv på den nationella eller europeiska nivån. Det är till stor del invändningar från berörda fastighetsägare som gör att processen för att få tillstånd tar lång tid. Riksrevisionen anser att regeringen inte i tillräckligt hög grad har lyft fram och hanterat intressekonflikten mellan att få tillstånd en kortare tillståndsprocess och den rätt till inflytande som särskilt berörda fastighetsägare har över stamnätets utbyggnad.

Begränsad förebyggande och nationellt hållen tillsyn över elöverföringen

Energimarknadsinspektionen har i uppdrag att utöva tillsyn över elöverföringens leverans kvalitet. Tillsynen kan enligt myndigheten delas in i planlagd och indikationsstyrd, där den indikationsstyrda har dominerat arbetet de senaste åren som en följd av flera allvarliga stormar. Det innebär att den planlagda tillsynen, som ska verka förebyggande, har skett mer sällan. Det resulterar i att ett av syftena, nämligen ökad grad av självreglering – att nätägarna själva ska vidta åtgärder – riskerar att inte uppfyllas.

Riksrevisionen menar vidare att Energimarknadsinspektionen i högre utsträckning borde ta till vara erfarenheter från tidigare tillsynsärenden, t.ex. för att få en samlad bild av de problem som har förekommit inom området, och ta ett nationellt grepp om dessa problem.

Riksdagen borde ha fått mer information

Enligt Riksrevisionen har riksdagen över lag fått bristfällig information om investeringar i stamnätet 1996–2012. Enligt Riksrevisionens bedömning har regeringen i budgetpropositionerna inte lämnat en tillräcklig bild av verksamheten. Det har saknats beskrivningar av varför de olika investeringarna behövts, investeringarnas konsekvenser och när de beräknades vara genomförda. Vidare har det saknats återkoppling i budgetpropositionen om de investeringar som riksdagen beslutat föregående år, t.ex. hur mycket av investeringsplanen som Svenska kraftnät lyckats uppfylla.

Riksrevisionens rekommendationer

Ur sina iakttagelser härleder Riksrevisionen följande rekommendationer:

- Regeringen bör mer aktivt än tidigare följa Svenska kraftnäts stamnätsinvesteringar. Affärsverket planerar stora investeringar som bl.a. syftar till att öka överföringskapaciteten i det svenska stamnätet och att öka integrationen med övriga Europa. Investeringarna behöver – för att undvika negativa priset effekter – realiseras i tid på ett effektivt sätt. Detta kommer att ställa krav på en aktiv och väl underbyggd styrning från regeringen. En sådan styrning bör utgöra ett stöd för affärsverket i de utmaningar som den höga investeringstakten innebär, t.ex. att finna lämpliga finansieringsformer och att hantera en utökad organisation.
- Regeringen bör utveckla begreppet affärsmässighet i relation till Svenska kraftnäts uppdrag. Regeringen bör som en del i detta överväga att ompröva hur funktionellt begreppet affärsmässighet är i styrningen och pröva om det finns andra möjligheter att säkerställa kostnadseffektivitet. Regeringen bör vidare, enligt Riksrevisionen, skriftligen redovisa sina analyser och motiv till avkastningskravet och utdelningspolicyn för Svenska kraftnät.
- Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna att få till en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner. Flera faktorer som Riksrevisionen har identifierat som sådana som påverkar tillståndsprocessen för stamnät kunde tjäna som utgångspunkt för sådana uppdrag.
- Energimarknadsinspektionen bör, i större utsträckning än tidigare, utföra en myndighetsinitierad och nationellt täckande tillsyn av leveranskvaliteten för överföring av el. Regeringen bör i sin styrning av myndigheten verka för att detta uppnås.
- Regeringen bör förbättra den information som riksdagen får om de investeringar som Svenska kraftnät gör. Informationen bör innehålla tydliga beskrivningar av motiven till investeringarna och vilka konsekvenser de får. Regeringen bör även återkoppla till riksdagen om i vilken utsträckning investeringsplanerna uppfylls.

Regeringens skrivelse

Inledning

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens slutsatser och rekommendationer i granskningsrapporten och vilka åtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas på området.

I nästa avsnitt refereras sammanfattningsvis de delar av skrivelsen som inte redovisas längre fram i betänkandet i anslutning till beredningen av motioner med koppling till det som tas upp i skrivelsen. Det gäller exempelvis frågorna om tillståndsprocessernas längd och om elområden.

Regeringens styrning av Svenska kraftnät

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att Svenska kraftnäts investeringar i stamnätet aktivt bör följas av regeringen och kan konstatera att det finns ett stort uppdämt behov av ny- och reinvesteringar. Granskningen omfattar dock tiden från elmarknadens avreglering 1996 fram till i dag, dvs. även tiden före den borgerliga regeringens tillträde 2006. Under denna period (1996–2006) var investeringarna i stamnätet låga. Därefter har investeringarna ökat kraftfullt, i syfte att skapa förutsättningar för tryggare elförsörjning och introduktion av mer förnybar elproduktion. Detta är också en inriktning som kommer att fortsätta under kommande år. Regeringen följer därför stamnätsutbyggnaden aktivt.

Utbyggnaden av stamnätet är, som Riksrevisionen har noterat, en långsam process, även om tidsåtgången har minskat på senare år. Investeringar i stamnätet måste dock vara väl underbyggda eftersom det handlar om kostsamma projekt, både ur ett ekonomiskt perspektiv och med hänsyn till påverkan på miljö och för enskilda fastighetsägare och andra intressenter. Stamnätets utbyggnad bör alltså ske välplanerat och utifrån ett fullödigt beslutsunderlag. Av samhällsekonomiska skäl är det angeläget att utbyggnaden sker på ett balanserat sätt så att man inte bygger in överkapacitet i stamnätet som inte motiveras av realistiska bedömningar av framtida behov.

Regeringen har ställt sig positiv till de investerings- och finansieringsplaner som Svenska kraftnät har presenterat, vilka innebär en kraftfull ambitionsökning när det gäller investeringar i stamnätet. Sedan beslutet att stänga de två kärnkraftsreaktorerna i Barsebäck har en rad investeringar genomförts för att förstärka stamnätsförbindelserna till Sydsverige, vilket har medfört att försörjningsförmågan ligger på samma nivå som när Barsebäck 1 och 2 var i drift.

Sedan 2007 har investeringsnivån gradvis ökat för Svenska kraftnät, och de kommande åren planeras för investeringsnivåer om ca 5 miljarder kronor per år, dvs. en tiofaldig ökning jämfört med tidigare år. Regeringen har därtill i sin del av tillståndsprocessen prioriterat koncessionshandläggning av nya stamnätsförbindelser, t.ex. när det gäller Sydvästlänken, som

regeringen beviljade nätkoncession i två separata beslut i april och juni 2012. Handläggningstiden om fyra respektive fem månader för respektive beslut får betraktas som mycket snabb med tanke på projektets storlek.

Regeringen har även i flera budgetpropositioner uttalat att det är angeläget att vidta åtgärder för att stärka stamnätets driftsäkerhet och öka överföringskapaciteten. Riksrevisionen anser även att eftersläpningen i investeringarna i kombination med beslutet att dela in Sverige i elområden har haft effekt på priserna som elanvändarna i delar av Sverige får betala.

Genom Svenska kraftnäts investerings- och finansieringsplaner får regeringen insyn i planerade stamnätsinvesteringar. Dessa planer har utvecklats, särskilt sedan regeringen i regleringsbrevet för budgetåret 2012 gett Svenska kraftnät i uppdrag att redovisa utvecklade investerings- och finansieringsplaner. Stamnätsinvesteringar, t.ex. sådana som beskrivs i Perspektivplan 2025, berörs även i de löpande kontakterna mellan Regeringskansliet (Näringsdepartementet) och Svenska kraftnät. Som Riksrevisionen konstaterar har träffsäkerheten i investeringsplanerna ökat till följd av ett aktivare arbete av Svenska kraftnät.

Riksrevisionen anför i rapporten att regeringens styrning av Svenska kraftnät varit för passiv och brustit i underlag. En del av regeringens styrinstrument är utnämningmakten. Regeringen utnämnde i februari 2008 en ny generaldirektör för Svenska kraftnät. Affärsverket har sedan dess genomfört delar av det arbete som Riksrevisionen behandlar i rapporten. Regeringskansliet har under de senaste åren initierat ett generellt arbete för förbättrad myndighetsstyrning, och Näringsdepartementet har under 2013 riktat ett särskilt fokus på vissa myndigheter, däribland Svenska kraftnät.

Inom Regeringskansliet pågår en översyn av Svenska kraftnäts ekonomiska mål. I budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 21) redogör regeringen för den huvudsakliga inriktningen och tidsplanen för översynen. Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att det är viktigt att motiven till de ekonomiska målen framgår. Ändringar kommer därefter i förekommande fall att göras i regleringsbrev och myndighetsinstruktioner. I samband med den översyn av Svenska kraftnäts styrdokument som pågår inom Regeringskansliet kan även ändringar aktualiseras, bl.a. med hänsyn till begreppet affärsmässighet.

Begränsad förebyggande och nationellt hållen tillsyn över elöverföringen

I fråga om tillsynen över elöverföringen gör Riksrevisionen bedömningen att det finns områden som borde kunna vara föremål för Energimarknadsinspektionens myndighetsinitierade och planlagda tillsyn. Regeringens bedömning är emellertid att Energimarknadsinspektionens tillsyn över elöverföringen både har varit myndighetsinitierad och indikationsstyrd. Riksrevisionen anser vidare att Energimarknadsinspektionen i alltför stor utsträckning har prioriterat ned den systematiska och planlagda tillsynen och att inspektionen bör bedriva sådan tillsyn kontinuerligt.

Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning och anser att Energimarknadsinspektionen i framtiden bör bedriva en systematisk och planlagd tillsyn. I sin styrning av myndigheten avser regeringen att fortsättningsvis verka för att Energimarknadsinspektionen ska ha en ändamålsenlig balans mellan indikationsstyrd och förebyggande tillsyn över leverans kvaliteten.

Informationen till riksdagen

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att förbättra den information som riksdagen får om Svenska kraftnäts investeringar. Mot bakgrund av att de väsentligt ökade investeringsvolymerna ställer ökade krav på planering, uppföljning och kontroll i verksamheten har regeringen uppdragit åt Svenska kraftnät att redovisa en utvecklad investerings- och finansieringsplan. Regeringen avser att fortsätta arbetet med utvecklad information och återkoppling till riksdagen. Detta framgår bl.a. i budgetpropositionen för 2014 där det redogörs för genomförda investeringar, uppföljning av investeringsplanen, planerade investeringar och Perspektivplan 2025.

Motionerna

I kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) efterfrågas ett tillkännagivande om internationell elmarknad och utlandsförbindelser (yrkande 34). Motionärerna motsätter sig en forcerad integrering av den nordiska elmarknaden med den europeiska då detta anses inverka negativt på den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Samtidigt menar motionärerna att en gemensam europeisk elmarknad är att eftersträva på sikt. Förutsättningen är dock, enligt vad som anförs i motionen, att varje enskilt land tar ansvar för att investera i förnybar elproduktion och energieffektivisering samt i insatser för fungerande konkurrens och fungerande regionala marknader. Motionärerna menar att en ihopkoppling med illa fungerande marknader leder till höjda elpriser. De vill därför i första hand fokusera på investeringar som får den nordiska elmarknaden att fungera bättre. Baltikum är i det avseendet att betrakta som en naturlig del av en fortsatt integrerad nordisk elmarknad.

Vidare konstaterar motionärerna att Riksrevisionen har funnit brister i de statliga insatser som har betydelse för elöverföringen. Exempel på sådana brister finns i tillståndsprocessen för investeringar i stamnätet, Energimarknadsinspektionens tillsyn över kvaliteten i elöverföringen och regeringens styrning av Svenska kraftnäts investeringsplanering. Även när det gäller regeringens rapportering till riksdagen har Riksrevisionen funnit brister. Motionärerna anser att det är allvarlig kritik som Riksrevisionen för fram och som regeringen bör ta till sig av för att kunna få till stånd fungerande insatser för en effektivare elöverföring. Riksdagen bör genom ett tillkännagivande framföra detta till regeringen (yrkande 39).

Elmarknaden fungerar inte optimalt, och det behövs därför en översyn av den i syfte att värna konsumenternas intressen, sägs det i motion 2013/14: N345 av Phia Andersson m.fl. (S). Sedan elmarknaden avreglerades 1996 har elpriserna stigit kraftigt, och tre kraftbolag äger 90 procent av all kraftproduktion och distribution på nätet, vilket missgynnar både industrin och enskilda konsumenter.

Den svenska basindustrin, företagen i sin helhet och hushållen är beroende av tillförlitliga leveranser av el till låga priser, slås det fast i motion 2013/14:N4 av Anna Hagwall (SD). Motionären anser också att det är av största vikt att Sverige stärker sin konkurrensfördel gentemot övriga Europa när det gäller reglerkraft, prisbild och tillförlitlighet. Svenska elkonsumenter måste enligt motionären få en tydlighet i hur investeringsbehovet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. Regeringen bör ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet (yrkande 1). Motionären menar vidare att osäkerheten på den europeiska elmarknaden när det gäller både produktion och elpris även påverkar den svenska energimarknaden. Sverige kan tvingas bygga ut överföringskapaciteten till Kontinentaleuropa då europeisk förnybar elproduktion är i behov av svensk reglerkraft. Motionären är positiv till denna utbyggnad men anser att regeringen bör analysera konsekvenserna av en eventuell utbyggnad av elöverföring till övriga Europa (yrkande 2).

Vissa kompletterande uppgifter

Elmarknadspolitikens mål

Av budgetpropositionen för 2014 framgår att målet för elmarknadspolitiken är att åstadkomma en effektiv elmarknad med väl fungerande konkurrens som ger en säker tillgång till el till internationellt konkurrenskraftiga priser. Målet innebär en strävan mot en väl fungerande marknad med ett effektivt utnyttjande av resurser och en effektiv prisbildning. Detta omfattar en vidareutveckling av den gemensamma elmarknaden i Norden genom en fortsatt satsning på harmonisering av regler och ett utökat samarbete mellan de nordiska länderna.

Vissa uppgifter om elmarknaden 2013

I december 2013 redovisade Energimyndigheten en preliminär sammanställning över elmarknaden 2013. Av denna framgår att elanvändningen under 2013 blir lägre än under 2012. I jämförelse med hur användningen sett ut sedan 1996 blir 2013 års användning låg.

År 2013 blev inte lika blött som 2012, vilket märks på tillrinningen av vatten till, och nivåerna i, vattenmagasinen samt vattenkraftproduktionen under året. Vattenkraftproduktionen var betydligt lägre än under 2012 som var ett toppår (78 TWh). Produktionen under 2013 kommer troligen att bli omkring 61 TWh, vilket visar hur stora variationerna kan vara mellan två år.

Produktionen av el från vindkraft fortsätter att öka och kommer enligt de preliminära bedömningarna i december 2013 troligen att passera 9,3 TWh under 2013. Produktionsökningen mellan 2012 och 2013 blir minst 30 procent, vilket är högre än mellan 2011 och 2012 då den var 17 procent. Mellan 2010 och 2011 var ökningen hela 74 procent.

Kärnkraft är det produktionsslag som har producerat mest el i Sverige under 2013 (ca 63 TWh). Efter flera år med relativt låg produktion på grund av stora moderniseringsarbeten, effekthöjningar och oplanerade stopp var kärnkraftproduktionen under 2013 den högsta sedan 2007.

Nettoexporten blir stor även under 2013 – drygt 9 TWh. Det är dock betydligt mindre än den mycket stora nettoexporten på 19,6 TWh under rekordåret 2012.

Under 2012 fortsatte trenden med minskande elanvändning. Den landade på endast 143 TWh trots normala temperaturer. Sedan 2001 har elanvändningen minskat med 5 procent trots att befolkningen under samma period har ökat med 7 procent. Samtidigt har den installerade effekten i elsystemet ökat med över 10 procent. Under samma period har kraftbalansen (installerad effekt i förhållande till efterfrågan) stärkts påtagligt.

Elanvändningen har minskat i alla sektorer med totalt 7,5 TWh sedan 2001. Tillverknings- och mineralindustrin står för den största delen av minskningen.

Medelpriset för el var under december 2013 det lägsta sedan 2006. I snitt var priset på den nordiska elbörsen 29,50 öre per kilowattimme i elområdet Stockholm. Under de betydligt kallare vintrarna 2009/2010 och 2010/2011 kostade elen mer än dubbelt så mycket. Det mycket milda vädret i kombination med en stabil kärnkraftproduktion och en successiv förbättring av nivåerna i vattenkraftverkens magasin i Norge och Sverige har pressat ned elpriserna i Norden.

Affärsverket svenska kraftnäts roll

Affärsverket svenska kraftnät har till uppgift att förvalta och driva stamnätet för el i Sverige, inklusive utlandsförbindelserna, samt att vara systemansvarig myndighet enligt ellagen (1997:857), vilket innebär att ansvara för den löpande momentana elbalansen och det svenska elsystemets övergripande driftsäkerhet. Svenska kraftnäts främsta mål är en hög driftsäkerhet i nätverksamheten.

En integrerad europeisk elmarknad

Det regelverk som beslutas på EU-nivå är en viktig utgångspunkt för den svenska energipolitiken, inklusive de beslut som gäller skapandet av en integrerad europeisk elmarknad. I februari 2011 antog Europeiska rådet en ny energistrategi för 2011–2020. I strategin prioriteras bl.a. åtgärder för att skapa en integrerad energimarknad med infrastrukturer. Europeiska rådet

slog bl.a. fast målsättningar för marknadsintegration som anger att inget medlemsland ska vara isolerat från EU:s gas- och elnätverk efter 2015 och att den inre marknaden för energi ska vara fullbordad 2014.

Under 2011 antog ministerrådet även slutsatser om ett meddelande om infrastrukturprioriteringar. Utifrån denna vägledning presenterade kommissionen senare samma år ett förslag till en förordning om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer. Förslaget syftar till att främja s.k. ”projekt av gemensamt intresse” inom nio prioriterade geografiska korridorer och inom områdena el, gas, olja och transport samt inom tre unionsomfattande områden. Förhandlingarna avslutades i slutet av 2012. Rättsakten trädde i kraft i maj 2013.

Som ett led i att stärka och liberalisera EU:s inre marknad för energi pågår för närvarande ett arbete på EU-nivå med att ta fram s.k. nätkoder. Nätkoderna är en del av det s.k. tredje inremarknadspaketet för el och naturgas och innebär att det införs ny unionslagstiftning om elmarknad, nätanlutning och nät drift. Syftet med nätkoderna är att skapa valmöjligheter för alla kunder i EU, att skapa nya affärsmöjligheter och att öka handeln över gränserna. Detta ska leda till ökad effektivitet, konkurrenskraftiga priser och högre kvalitet på tjänsterna och bidra till försörjningstrygghet och hållbarhet.

I fråga om ökad marknadsintegrering bör även påminnas om att det pågår ett arbete med att utveckla den gemensamma nordiska elmarknaden, bl.a. genom insatserna för att införa en nordisk slutkundsmarknad för el 2015. Syftet är att bidra till en ökad konkurrens och till en stärkt ställning för konsumenten genom att underlätta för elhandlare att etablera verksamhet över nationsgränserna.

En sammankoppling med Baltikum nämns i en av motionerna. I sammanhanget kan nämnas att regeringen i april 2013 beslutade att ge Svenska kraftnät tillstånd att bygga Nordbalt, en ny sjökabelförbindelse som ska sammanlänka elnäten i Sverige och Litauen och därmed även de baltiska staternas elnät med det nordiska.

Översyn av elmarknaden

I juni 2011 uppmanade riksdagen (bet. 2010/11:NU23) regeringen att utvärdera genomförda om- och avregleringar. Elmarknaden omnämndes – tillsammans med järnvägstransporter – som ett av två områden som skulle utvärderas särskilt. I en reservation (M, FP, C, KD) anfördes det att uttalandet var obehövligt med hänvisning till de utvärderingar som redan pågick.

Regeringen gav sedermera två professorer i nationalekonomi (Runar Brännlund och Patrik Söderholm, Umeå universitet respektive Luleå tekniska universitet) i uppdrag att genomföra utvärderingen av elmarknaden. Uppdraget syftade till att klargöra vilka faktorer som har påverkat och påverkar elpriset samt i vilken utsträckning detta sker.

Uppdraget redovisades till regeringen i rapporten Elmarknaden och elprisets utveckling före och efter avregleringen: ekonometriska analyser. I rapporten konstateras att marknadsfundamenta såsom vattentillgång, tillgänglighet i kärnkraftverken, inkomst m.m. påverkar elpriset. Författarna ser detta som en indikation på att elmarknaden fungerar. Vidare konstaterades det att avregleringen i sig inte har haft någon prishöjande eller prissänkande effekt. Att elpriset har stigit sedan avregleringen beror till stor del på att BNP har ökat samtidigt som produktionskapaciteten har minskat. Utan den BNP-ökning som skett sedan 1996 hade elpriset, enligt vad som sägs i översynsrapporten, varit lägre än när rapporten skrevs. Rapporten visar att aktiva kunder är väldigt viktiga för att elmarknaden ska fungera effektivt och för att minimera möjligheten för elproducenter att utnyttja sin marknadsmakt.

Även Kungl. Vetenskapsakademiens energiutskott har genomfört ett projekt som syftar till bättre förståelse för hur den nordiska elmarknaden fungerar. Rapporten Sveriges elpriser – en analys av den nordiska elmarknaden från februari 2013 sammanfattar hur energiutskottet uppfattar att marknaden för elektrisk energi fungerar och förutsättningarna för att öka andelen el i energiförsörjningen.

Här kan också nämnas att Elforsk AB driver forskningsprogrammet Market design om spelreglerna på elmarknaden.

Tidigare riksdagsbehandling

Motion 2013/14:N345 av Phia Andersson m.fl. (S) har i liknande eller likalydande form behandlats av utskottet tidigare. Våren 2012 avstyrktes motionen bl.a. med hänvisning till den då pågående översynen av elmarknaden som det refereras till i det föregående (bet. 2011/12:NU22).

Ett förslag om integrering av elmarknader med samma innebörd som det här aktuella i motion 2013/14:N425 (S) avstyrktes av utskottet våren 2009 (bet. 2008/09:NU26). Utskottet anförde följande:

Utskottet delar däremot inte det protektionistiska betraktelsesättet som framförs i tidigare nämnda motioner rörande den fortsatta integreringen med Europa. Enligt utskottets uppfattning är en gemensam europeisk elmarknad till gagn för Sverige, svenska företag och de svenska konsumenterna. En väl fungerande svensk, nordisk och europeisk marknad med fritt tillträde till näten och ökade incitament för nätförstärkningar bidrar till att EU kan nå de gemensamma mål som ställts upp inom klimat- och energiområdet. Utskottet anser att det är angeläget att Sverige även fortsättningsvis arbetar för ett allt närmare samarbete kring nätinvesteringar i Nordeuropa.

I en reservation (S, V, MP) anfördes följande:

På sikt är en gemensam europeisk elmarknad att eftersträva. En sådan gemensam elmarknad förutsätter emellertid att varje enskilt land även tar ansvar för att investera i förnybar elproduktion och energieffektiviseringar samt att ytterligare åtgärder vidtas för att skapa en fungerande

konkurrens och fungerande regionala marknader. En sammanbindning av illa fungerande marknader skulle dessvärre bara leda till höjda elpriser, vilket skulle missgynna såväl hushåll som företag i Sverige.

Utskottets ställningstagande

Det pågår för närvarande en fördjupning av den nordiska elmarknadsintegrationen. Den nordiska råkraftmarknaden ska inom några år kompletteras med en gemensam slutkundsmarknad. Samtidigt är ambitionerna höga när det gäller att sammanlänka den nordiska elmarknaden med såväl Baltikum som övriga Kontinentaleuropa. EU driver på när det gäller att skapa en väl fungerande inre elmarknad till gagn för såväl elkonsumenter som möjligheterna att ta till vara förnybar elproduktion på ett effektivt sätt. Åtgärder för ökad transparens, marknadsdelning, nätutbyggnad m.m. ska lägga grunden för detta.

Utskottet är övertygat om att Sverige har en viktig roll att spela i detta sammanhang, och står bakom såväl regeringens som EU:s positiva hållning till ökad europeisk elmarknadsintegration. De motioner som präglas av ett mer protektionistiskt förhållningssätt bör således avslås av riksdagen. Utskottet anser inte heller att det är motiverat att förordna en särskild konsekvensanalys av den sammanlänkning av Norden och övriga Europa som efterfrågas i motion 2013/14:N4 (SD).

En mycket viktig faktor för en effektiv europeisk marknadsintegration är ett väl fungerande transmissionsnätverk. I Sverige är Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) den centrala aktören när det gäller drift, underhåll och investeringar i det svenska stamnätet. Svenska kraftnäts arbete och regeringens styrning av affärsverket har tillsammans med ytterligare ett antal elmarknadsrelaterade frågor granskats av Riksrevisionen. Utskottet välkomnar granskningen och konstaterar att den belyser ett antal viktiga spörsmål. Samtidigt anser utskottet att regeringen i sin skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport har visat på en betydande medvetenhet om de utmaningar som finns på området. De aviserade eller pågående insatser som regeringen redovisar i skrivelsen talar för att insatserna på stamnätsområdet kommer att bli såväl mer omfattande som effektivare än under de senaste decennierna. Mot den bakgrunden anser utskottet inte att det finns anledning för riksdagen att bifalla ett sådant allmänt hållet uttalande om Riksrevisionens granskning som föreslås i motion 2013/14:N425 (S). Utskottet anser inte heller att det finns skäl för riksdagen att ställa sig bakom förslaget i motion 2013/14:N4 (SD) om att regeringen ska ta fram en långsiktig investeringskalkyl för det svenska elnätet. Om motionären här i första hand syftar på investeringar i stamnätet vill utskottet hänvisa till Svenska kraftnäts investeringsplaner som riksdagen årligen tar ställning till. Underlaget för dessa planer består till viss del av sådana investeringskalkyler som motionären efterfrågar. Vidare bör nämnas att Svenska kraftnät numera även har antagit ett mer långsiktigt inriktat planeringsdokument – Perspektivplan 2025 – som på sikt ska

kunna fungera som en tioårig investeringsplan och då vara anpassat till arbetet med den europeiska tioårsplanen. När det gäller investeringsplaner på lägre nätnivåer får dessa i första hand anses vara en angelägenhet för berörda nätbolags överväganden.

Beträffande förslaget i motion 2013/14:N345 (S) om en översyn av elmarknaden vill utskottet erinra om att regeringen efter ett tillkännagivande från riksdagen har genomfört en sådan översyn. Därutöver har elmarknadens funktion belysts av flera andra aktörer, däribland Elforsk AB och Kungl. Vetenskapsakademien. Utskottet anser inte att det finns skäl för riksdagen att än en gång agera för att få till stånd en elmarknadsöversyn. Motion 2013/14:N345 (S) avstyrks därför.

Sammanfattningsvis avstyrker utskottet samtliga här aktuella motioner i de berörda delarna och föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

Elcertifikatssystemet

Utskottets förslag i korthet

Motionsyrkanden om förändringar av elcertifikatssystemets mål och om hur elcertifikat tilldelas olika produktionsslag avslås av riksdagen. Utskottet anser bl.a. att flera pågående utredningar bör inväntas innan det finns skäl för riksdagen att agera på området. Motioner om särredovisning av elcertifikatskostnader på privatkunders elfakturor avslås också.

Jämför reservationerna 4 (S, MP, V) och 5 (SD).

Bakgrund

Lagen (2003:113) om elcertifikat trädde i kraft i maj 2003. Regeringen föreslog våren 2009 i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163) att andelen förnybar energi i Sverige 2020 bör vara minst 50 procent av den totala energianvändningen. Bakgrunden till förslaget var att Sveriges bindande mål enligt det s.k. förnybartdirektivet är minst 49 procent. Regeringen bedömde bl.a. att elcertifikatssystemet skulle vidareutvecklas och att man borde sätta upp ett nytt mål för ökningen av den förnybara elproduktionen som innebär en ökning med 25 TWh till 2020 jämfört med läget 2002.

Våren 2010 antog riksdagen regeringens förslag om ändrade kvoter i elcertifikatssystemet och godkände det nya målet för ökningen av förnybar el (prop. 2009/10:133, bet. 2009/10:NU16). I en reservation (S, V, MP) förordades ett mål om minst 30 TWh ny förnybar el till 2020 och ett långsiktigt mål om minst 55 TWh ny förnybar el till 2030.

Hösten 2011 tog riksdagen ställning till regeringens proposition 2010/11:155 med förslag om en ny lag om elcertifikat (bet. 2011/12:NU6). Förslaget innebar bl.a. att det blir möjligt för Sverige att ha en gemensam elcertifikatsmarknad med andra länder. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och uttalade också sitt stöd för att den gällande målnivån i elcertifikatsystemet på 25 TWh ny förnybar el till 2020 är väl avvägd och att målet ger goda förutsättningar för en utbyggnad av den förnybara elproduktionen. I en reservation (S, MP, V) framställdes krav på att målet för elcertifikatsystemet höjs till 30 TWh ny förnybar el till 2020 och att nya kvoter i elcertifikatsystemet som baseras på detta mål ska införas innan en gemensam elcertifikatsmarknad med Norge förverkligas.

Den 1 januari 2012 trädde avtalet mellan Sverige och Norge om en gemensam elcertifikatsmarknad i kraft. Det innebär att handel med elcertifikat kan ske över landsgränserna. Målet för den gemensamma elcertifikatsmarknaden är att öka den förnybara elproduktionen med 26,4 TWh mellan 2012 och 2020. Det motsvarar ca 10 procent av elproduktionen i de båda länderna.

I budgetpropositionen för 2014 gör regeringen bedömningen att elcertifikatsystemet fungerar väl och att den hittillsvarande ökningen av elproduktionen inom ramen för systemet ligger i linje med de mål som har satts upp. Aktörerna på elcertifikatsmarknaden har enligt regeringens bedömning anpassat sig till systemet, och en omfattande utbyggnad av den förnybara elproduktionen sker och planeras. Regeringens sammantagna bedömning är att systemet är ett effektivt styrmedel för att nå målen för produktion av förnybar el.

Motionerna

Miljö- och climateffekterna av Sveriges energiförsörjning ska vara så små som möjligt, slås det fast i kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S). Motionärerna anser att Sverige har unika förutsättningar att bygga sin energiförsörjning på förnybara källor genom god tillgång till vatten, vind, skog och jord. Genom en kraftig utbyggnad av framför allt biokraftvärme och vindkraft vill de höja målet i elcertifikatsystemet till minst 30 TWh ny förnybar el till 2020 och minst 55 TWh till 2030 (yrkande 16).

Motionärerna anser också att elcertifikatsystemet ska användas för att bygga ut den förnybara elproduktionen. De menar att en höjd kvotplikt är nödvändig för att klara ambitionerna för den förnybara energin, och vill att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att se över möjligheterna att justera kvotplikten i samband med den kontrollstation som ska genomföras 2015 (yrkande 17).

I kommittémotion 2013/14:N352 av Lise Nordin m.fl. (MP) redovisas målsättningen att Sveriges energisystem bör vara helt förnybart senast 2050. För el- och värmesystemet bör målet om 100 procent förnybart nås

senast 2030. Motionärerna vill förlänga elcertifikatssystemet till 2030, eftersom det säkerställer en successiv infasning av ny förnybar el och ger långsiktiga spelregler. De anser vidare att ambitionsnivån i elcertifikatssystemet är alldeles för lågt satt och att den därför bör höjas för att inte utbyggnaden av förnybar el ska avstanna. Motionärerna anser att nivån för 2020 bör öka från nuvarande plus 25 TWh (jämfört med 2002) till minst plus 30 TWh (yrkande 3) och att det bör införas en ny nivå om minst plus 55 TWh 2030 (yrkande 4).

Vindkraften är helt beroende av olika subventioner för att bli lönsam, slås det fast i motion 2013/14:N322 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD). Motionärerna anser vidare att elcertifikatssystemet snedvrider konkurrensen och att det är ett mycket kostsamt subventionssystem för samhället. De begär därför ett tillkännagivande om att nya investeringar i vindkraft inte ska tilldelas elcertifikat (yrkande 2).

I motion 2013/14:N337 av Anna Hagwall och Josef Fransson (båda SD) konstateras det att elcertifikatsavgiften ingår i elpriset för privatkunder, men att den redovisas som en separat fast avgift per kWh för företagskunder. Motionärerna anser att det sistnämnda förhållandet för tydlighetens skull även bör gälla för privatkunder.

Även i motion 2013/14:N356 av Thoralf Alfsson (SD) begärs ett tillkännagivande om att elcertifikatsavgiften bör specificeras på elräkningen för privata kunder. Detta för att visa hur mycket man som privat elkonsument bidrar till omställningen till förnybar energi.

Energifrågan är en ödesfråga för svensk ekonomi, slås det fast i Vänsterpartiets kommittémotion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. Motionärerna vill att investeringar i det svenska energisystemet ska bidra till att underlätta miljö- och klimatomställningen. De anser att en fortsatt satsning på förnybar elproduktion är nödvändig för att nå målet om ett ekologiskt hållbart samhälle. Vindkraften blir alltmer konkurrenskraftig och är den energikälla som ökar mest i världen. Trenden i Sverige är densamma. Mot den bakgrunden föreslår motionärerna att elcertifikatssystemet höjs till 30 TWh för att främja utbyggnaden av förnybara energikällor till 2020 (yrkande 1). Målet är 100 procent förnybart senast till 2040 med en kontrollstation 2030.

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2013 avstyrkte utskottet ett antal motionsyrkanden om elcertifikatssystemet (bet. 2012/13:NU12). Flera av dessa var identiska med de nu aktuella. Utskottet hänvisade bl.a. till utredningsuppdrag som fortfarande pågår (se vidare nedan). Följande anfördes:

Elcertifikatssystemet är ett centralt styrinstrument som på ett effektivt sätt ska stimulera framväxten av förnybar elproduktion. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att elcertifikatssystemet fungerar väl och att den hittillsvarande ökningen av elproduktionen inom ramen för systemet ligger i linje med de mål som har satts upp.

Utskottet vill här också erinra om att Energimyndigheten har fått ett antal uppdrag som innebär att delar av elcertifikatssystemet ses över inför den kontrollstation som ska genomföras 2015. Inom ramen för dessa uppdrag kommer även erfarenheterna från utvidgningen av elcertifikatsmarknaden till Norge att kunna beaktas. Utskottet ser inga skäl för riksdagen att agera innan utredningsuppdragen har redovisats. Således bör samtliga motionsyrkanden om ändringar av elcertifikatssystemets mål och om hur elcertifikat tilldelas olika produktionsslag lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

— — —

Förslaget i motion 2012/13:N368 (SD) om en separat redovisning av elcertifikatsavgifterna på privatkunders elfakturor bör också avslås av riksdagen. Här anser utskottet att den pågående beredningen i Regeringskansliet av förslag med direkt koppling till denna fråga bör avvaktas innan det finns skäl för riksdagen att vidta några åtgärder.

I en reservation (S, MP, V) förordades andra målnivåer inom elcertifikatssystemet. I en annan reservation (SD) tillstyrktes yrkanden om att ny vindkraft inte ska tilldelas elcertifikat och att elcertifikatskostnaden ska redovisas separat på elräkningen.

Uppdrag till Energimyndigheten om elcertifikatssystemet

I regleringsbrevet för 2013 fick Energimyndigheten ett par uppdrag som berör elcertifikatssystemet. Inför den kontrollstation som äger rum 2015 ska Energimyndigheten analysera och föreslå eventuella justeringar av kvotpliktskurvan som behöver göras för att Sverige ska uppfylla åtagandet gentemot Norge i avtalet om en gemensam elcertifikatsmarknad. Vidare ska myndigheten identifiera och bedöma risker som kan leda till att utbyggnadstakten när det gäller förnybar elproduktion inte utvecklas som förväntat till 2020.

Därutöver ska den historiska utvecklingen inom systemet analyseras, bl.a. med hänsyn till elcertifikatspriser, sparade elcertifikat och utfasning av anläggningar. I uppdraget ingår även att analysera marknadens funktions sätt, bl.a. när det gäller omsättning, likviditet, antal aktörer och marknadsklarering, och vid behov föreslå åtgärder för att ytterligare förbättra funktionssättet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 14 februari 2014.

Redovisning av elcertifikat på elräkningen

I maj 2012 presenterade Energimyndigheten rapporten Särredovisning av elcertifikatskostnaden på elkundens faktura (ER 2012:18). I rapporten slog myndigheten fast att det inte bör införas en reglerad sådan särredovisning. Som skäl angav Energimyndigheten bl.a. att systemet är konstruerat så att det är elleverantörerna som är kvotpliktiga och att det inte finns någon

direkt koppling mellan den månadsvisa fakturan och en kostnad för elkunden. Därmed är fakturan en tveksam plats både för ett generellt krav på särredovisning av elcertifikatskostnaden och för ett krav på information om att elcertifikatskostnaden ingår i det totala elpriset.

Av budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 21) framgår att rapporten har remissbehandlats. Flera av remissinstanserna menar att informationen om elcertifikatssystemet och dess kostnader bör förbättras, men att denna information bör spridas på andra sätt än via fakturan. Det kan t.ex. ske genom riktad information på elleverantörernas webbsidor och på Energimyndighetens webbsida. Regeringen bereder frågan vidare.

Uppdrag till Energimarknadsinspektionen om elfakturor

I regleringsbrevet till Energimarknadsinspektionen för 2014 konstaterar regeringen att det är centralt för en fungerande elmarknad att alla elkunder får den information de behöver för att kunna göra aktiva val. Energimarknadsinspektionen har därför fått i uppdrag att föreslå vilken information en elfaktura ska innehålla samt hur informationen ska presenteras. Förslagen ska göra det möjligt för elkunder att i större utsträckning göra aktiva val. Uppdraget ska redovisas till Näringsdepartementet senast den 30 maj 2014.

Utskottets ställningstagande

Elcertifikatssystemet är ett centralt styrinstrument som på ett effektivt och teknikneutralt sätt ska stimulera framväxten av förnybar elproduktion. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att elcertifikatssystemet fungerar väl och att den hittillsvarande ökningen av elproduktionen inom ramen för systemet ligger i linje med de mål som har satts upp.

Utskottet vill här också erinra om att Energimyndigheten har fått ett antal uppdrag som innebär att delar av elcertifikatssystemet ses över inför den kontrollstation som ska genomföras 2015. Utskottet ser inga skäl för riksdagen att agera innan utredningsuppdragen har redovisats och regeringen har tagit ställning till dessa förslag. Därför bör samtliga motionsyrkanden om förändringar av elcertifikatssystemets mål, om en förändrad kvotplikt och om hur elcertifikat tilldelas olika produktionslag lämnas utan vidare åtgärd från riksdagens sida.

Förslag snarlika de i motionerna 2013/14:N337 (SD) och 2013/14:N356 (SD) om en separat redovisning av elcertifikatsavgifterna på privatkunders elfakturor avslogs av riksdagen så sent som våren 2013 (bet. 2012/13: NU12). Utöver det som utskottet då anförde och som har refererats ovan kan noteras att Energimarknadsinspektionen för närvarande har regeringens uppdrag att föreslå vilken information en elfaktura ska innehålla samt hur informationen ska presenteras. Eftersom utskottet tidigare har avstyrkt förslagen och det inte har tillkommit några nya argument från motionärernas sida och eftersom det pågår en översyn av innehållet i elfakturorna bör riksdagen avfärda förslagen även denna gång.

Sammantaget innebär detta att utskottet avstyrker samtliga de här aktuella motionerna i de berörda delarna.

Mätning och debitering av el

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner som gäller nettodebitering av el med hänvisning till att förslag med liknande syfte är att vänta från regeringen under våren 2014. Vidare avslår riksdagen motioner om timmätning av el, då en timmätningsreform för närvarande genomförs.

Jämför reservationerna 6 (S, MP, V), 7 (SD) och 8 (MP).

Bakgrund

Den som har nätkoncession är skyldig att utföra mätning av mängden överförd el och dess fördelning över tiden (3 kap. 10 § ellagen). Hur överföringen i gränspunkter mellan olika nät ska mätas och rapporteras framgår närmare av förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el.

Motionerna

I motion 2013/14:N262 av Matilda Ernkrans och Eva-Lena Jansson (båda S) konstateras det att installationen av solceller exploderar i Europa just nu samtidigt som motsvarande utveckling i Sverige är måttlig. Motionärerna anser att det är hög tid med en lagändring som gör det möjligt med nettodebitering och därmed även förbättrar förutsättningarna för en kraftfull satsning på solenergi i Sverige.

Att en satsning på den förnybara energiproduktionen i form av vind, bioenergi och solkraft är en viktig del av omställningen till ett hållbart samhälle slås det även fast i motion 2013/14:N316 av Jörgen Hellman m.fl. (S). För att få ett snabbare genomslag för egenproducerad el från solceller krävs att nettodebitering av el införs, dvs. att den egenproducerade el som överförs till elnätet kvittas mot den el som har förbrukats.

Det finns ett stort intresse bland svenskar att producera egen energi via elnät, slås det fast i kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S). Motionärerna anser att ett införande av s.k. nettodebitering skulle underlätta detta (yrkande 36). Utgångspunkten bör vara att småskaliga elproducenter ska ha laglig rätt att kräva nettodebitering av det lokala elnätsföretaget. Vidare är det motionärernas uppfattning att nettodebitering bör vara möjligt för dem som äger andelar i förnybar elproduktion (yrkande 37).

Sveriges elsystem är byggt för och inriktat på storskaliga producenter av vattenkraft och kärnkraft, slås det fast i motion 2013/14:N376 av Louise Malmström och Thomas Strand (båda S). I Sverige har det hittills varit omöjligt för ett hushåll som skaffat egen vindsnurra eller solceller att koppla in dem på elnätet och få betalt för överskottselen. Motionärerna anser att det är dags att regeringen ser över ellagstiftningen för att uppmuntra små anläggningar.

I motion 2013/14:N208 av Christer Winbäck (FP) efterfrågas en utredning om hur nettodebitering skulle kunna införas. Motionären menar att småskalig förnybar elproduktion är en viktig ingrediens för att snabba på omställningen till mer förnybara energisystem.

I Miljöpartiets kommittémotion 2013/14:N206 av Lise Nordin m.fl. sägs det att partiets mål är att öka det folkliga deltagandet i omställningen till ett förnybart energisystem så att 500 000 svenska hushåll producerar egen el genom solceller eller vindkraftverk inom fem år. För att nå detta mål krävs stöd och styrmedel som har en annan inriktning än i dag. Bland de förslag som presenteras i motionen för att nå målet återfinns ett förslag om att införa nettodebitering av el (yrkande 1). Motionärerna anser att ett snabbt och effektivt sätt att öka intresset för egenproducerad el är att ge alla mindre elleverantörer rätt till nettodebitering. Enligt motionärerna ska kvittning av konsumtion och produktion gälla års- eller kvartalsvis. På så sätt ges bättre förutsättningar för enskilda producenter att under kvartalet vara nettokonsumenter. För att boende i flerbostadshus också ska omfattas bör möjligheten till nettodebitering även gälla andelsägd sol- och vindkraft.

EU:s nya energieffektiviseringsdirektiv ska främja en effektivare användning av energi inom unionen, slås det fast i Miljöpartiets kommittémotion 2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. Motionärerna understryker att ökad effektivitet i energianvändningen är en prioritet för Miljöpartiet, och partiets mål är att användningen av energi ska minska även när ekonomin växer. Motionärerna anser att potentialen för energieffektivisering är stor i Sverige, och de presenterar ett antal åtgärder för att ta till vara denna potential. Bland dessa märks bl.a. förslaget om att införa timmätning av el i alla hushåll (yrkande 3). Motionärerna anser att elmätare som registrerar elanvändningen timme för timme, i kombination med differentierade elpriser, ger elkunderna mycket större möjlighet och motiv att styra sin elanvändning bort från de effektoppar då elen är som dyrast att producera. Det innebär att energisystemet avlastas och utnyttjas effektivare. Att aktiva elkonsumenter har fått möjlighet att ansöka om timmätning är ett första steg men enligt motionärerna saknas det en plan för hur samtliga hushåll ska kunna få timmätning och timdebitering.

I budgetpropositionen för 2014 aviserar regeringen en form av nettodebiteringssystem för mikroproducerad el där man som producent ska få en skattereduktion, konstateras det i motion 2013/14:N321 av Josef Fransson (SD). Motionären befarar att reformen kommer att bli kostsam och leda till att elproducenter som verkar på affärsmässig grund får en reduktion

på intäktsidan. Systemet tycks dessutom uteslutande syfta till att främja elproduktion via solceller. Solelproduktion är enligt motionären emellertid problematisk av flera skäl. Den är oregelbunden, och produktionen är låg under vinterns kalla och mörka månader. Export av överkapacitet på sommarhalvåret och import av el på vintern innebär i praktiken att alla subventionspengar till solkraft är en ren samhällskostnad då överskott exporteras på en marknad som inte betalar för subventionerna. Eftersom det måste finnas effektutgång de dagar på året då efterfrågan är som högst finns det risk att man investerar i dubbel kapacitet. Motionären anser att regeringen bör avstå från att införa förslaget om skattereduktion för mikroproducerad el (yrkande 2).

I kommittémotion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) efterfrågar Vänsterpartiet ett tillkännagivande till regeringen om nettodebitering (yrkande 6). Motionärerna noterar att regeringen i budgetpropositionen har aviserat ett förslag om skatteavdrag för viss elproduktion i stället för nettodebitering. De anser dock att förslaget har flera brister som gör att det inte kan ersätta ett system med nettodebitering. Motionärerna menar att avsaknaden av ett system för nettodebitering gör att småskaliga producenter inte får ordentligt betalt för det överskott de levererar. Motionärerna vill också att andelsägd sol- och vindkraft ska kunna omfattas av systemet för nettodebitering. Därmed kan alla hushåll delta, oavsett om man bor i villa eller lägenhet. Nettodebitering med halvårsvis avräkning bör således införas för andelsägda småskaliga anläggningar för produktion av förnybar el.

Vissa kompletterande uppgifter

Timmätning av el

Hösten 2011 godkände riksdagen regeringens förslag till fortsatt inriktning på arbetet med att införa timmätning av el (prop. 2010/11:153, bet. 2011/12:NU4). Därmed är inriktningen på det fortsatta arbetet följande:

- Allt fler elkonsumenter ska få sin elförbrukning timmätt.
- På längre sikt bör det stora flertalet elkonsumenter få sin elförbrukning timmätt.
- Ett första steg ska vara att förbättra möjligheterna för elkonsumenterna att kunna välja att få sin elförbrukning timmätt.

Våren 2012 behandlade riksdagen regeringens proposition om timmätning för aktiva elkonsumenter (prop. 2011/12:98, bet. 2011/12:NU21). I propositionen fanns förslag till ändringar i ellagen (1997:857) med innebörden att aktiva elkonsumenter ges en möjlighet att ingå nya former av avtal som förutsätter att elförbrukningen timmätts utan att konsumenterna debiteras den merkostnad som kan uppstå för mätningen (3 kap. 11 § ellagen). Reformen utgår bl.a. ifrån att elhandelsföretagen erbjuder elkonsumenterna elavtal som förutsätter timmätning av elkonsumentens förbrukning. I en

reservation (S, SD) ifrågasattes tidsplanen för reformen, och ett senare datum för ikraftträdande förordades. Bestämmelserna i propositionen trädde i kraft den 1 oktober 2012.

Regeringen har även beslutat om vissa ändringar i förordningen (1999:716) om mätning, beräkning och rapportering av överförd el som styr hur nätföretagen ska mäta och rapportera. Företagen ges bl.a. möjlighet att välja om de vill rapportera enligt dagens system för timmätta kunder eller om de vill rapportera månadsvis. Noterbart är att även elkonsumenterna och elhandlarna med månadsvis rapportering kommer att kunna sluta avtal som räknar av och tar hänsyn till när under dygnet som konsumenterna förbrukar elen.

I regleringsbrevet för 2013 fick Energimarknadsinspektionen i uppdrag att kontinuerligt följa upp hur olika aktörer på elmarknaden har reagerat på reformen, bl.a. för att se vilka avtal på marknaden som förutsätter timmätning, vilken tid elnätsföretaget behöver för att utföra bytet och hur många elkonsumenterna som har gått över till timmätning. I april 2013 delredovisade Energimarknadsinspektionen uppdraget i rapporten Uppföljning av timmätningens reformen – en delrapport (Ei R2013:05). I delrapporten har de första fem månaderna efter införandet av timmätningens reformen kartlagts. Inspektionen drog följande slutsatser:

- Det är få kunder som har visat intresse för reformen.
- Det krävs mycket av kunden för att få information.
- Det är begränsade möjligheter för kunden att anpassa sin förbrukning efter timmätning.
- Elnätsföretagen behöver i genomsnitt en månad för att installera timmätning.
- Det är för tidigt att säga hur incitamenten för kunderna har påverkats av det ökade intresset för att erbjuda tjänster som ska underlätta en smartare energianvändning för kunden.
- Uppföljningen omfattar en kort tid i direkt anslutning till införandet av en ny reform, vilket begränsar möjligheterna till långtgående slutsatser.

Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 1 mars 2014.

Nettodebitering

Utskottet har vid ett flertal tillfällen ställt sig positivt till att införa s.k. nettodebitering av el (se bl.a. bet. 2012/13:NU12). Samtidigt har utskottet redovisat insikten att denna fråga kräver flera överväganden utöver de som gäller den tekniska utmaning som nettodebitering innebär eller som hänger ihop med att det krävs ändringar i ellagstiftningen. De ytterligare ställningstaganden som måste göras gäller inte minst förutsättningarna för kvittning av energi- och mervärdesskatt i samband med nettodebiteringen. Utskottet hänvisade även till Nettodebiteringsutredningens då pågående arbete (dir.

2012:39). Utredningen hade till uppgift att ta fram ett lagförslag om införande av ett system för nettodebitering som bl.a. bygger på en analys av förutsättningarna för kvittning av nyssnämnda skatter.

I juni 2013 överlämnade Nettodebiteringsutredningen betänkandet Beskattning av mikroproducerad el m.m. (SOU 2013:46) till regeringen. Enligt utredningens bedömning är ett nettodebiteringssystem inte förenligt med EU:s regler om mervärdesskatt. Utredningen ansåg därför att ett sådant system inte bör införas. I stället föreslogs en modell som innebär att småproducenter av el ska kunna få en skattereduktion som motsvarar elskatten och mervärdesskatten på den el som producenten har köpt in, under förutsättning att han eller hon har matat in motsvarande volym förnybar el på elnätet.

I budgetpropositionen för 2014 aviserade regeringen emellertid ett skattereduktionsförslag, som den ansåg vara mer generöst än Nettodebiteringsutredningens förslag. Enligt regeringen kommer förslaget att kunna träda i kraft tidigast den 1 juli 2014. Den 30 januari 2014 beslutade regeringen om en lagrådsremiss med denna inriktning. I regeringens propositionsförteckning för 2014 anges att en proposition kommer att överlämnas till riksdagen i mars 2014.

I december 2013 ställde Lise Nordin (MP) en fråga (fr. 2013/14:278) till it- och energiminister Anna-Karin Hatt om Nettodebiteringsutredningens belägg för påståendet att nettodebitering skulle vara i konflikt med EU:s regelverk. Frågan överlämnades till finansminister Anders Borg då det främst är EU:s regelverk på skatteområdet som berörs. I sitt svar (daterat den 15 januari 2014) refererar finansministern till ställningstagandet i budgetpropositionen och att man inom Regeringskansliet bereder Nettodebiteringsutredningens förslag. Statsrådet sade sig inte vara beredd att föregripa denna beredning.

Förslag om en översyn av ellagstiftningen för att ytterligare uppmuntra små elproduktionsanläggningar

Motion 2013/14:N376 (S) om småskalig förnybar el har i likalydande eller snarlik version avstyrkts av utskottet vid ett flertal tillfällen, senast våren 2013 (bet. 2012/13:NU12). Utskottet hänvisade då till föregående års behandling där utskottet gjorde den sammantagna bedömningen att det saknades skäl för riksdagen att ställa sig bakom önskemålet om en översyn av ellagstiftningen för att ytterligare uppmuntra små elproduktionsanläggningar.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet tar inledningsvis ställning till motionerna om nettodebitering. Därefter behandlas ett yrkande som gäller timmätning.

Nettodebitering

Utskottet har vid åtskilliga tillfällen tagit ställning till det som efterfrågas i motion 2013/14:N376 (S), nämligen att se över ellagstiftningen för att uppmuntra små anläggningar. Utskottet har vid minst lika många tillfällen redovisat en mängd insatser som regeringen har genomfört eller initierat med just denna inriktning. Det handlar exempelvis om en pågående timmätningsreform och ett samordningsråd för smarta nät. Utskottet finner inte heller denna gång någon anledning att ställa sig bakom kravet om en översyn av ellagstiftningen i linje med vad som föreslås i motionen. Motionen avstyrks alltså på nytt.

En annan åtgärd på detta område som såväl riksdagen som regeringen vid flera tillfällen har uttryckt en positiv hållning till är att införa nettodebitering av el. Utskottet har dock även poängterat att en nettodebiteringsreform kräver noggranna överväganden inte minst när det gäller tekniska och skatterelaterade spörsmål.

Mot den bakgrunden har såväl Energimarknadsinspektionen som en särskild utredare (Nettodebiteringsutredningen) analyserat frågan. Utskottet noterar i detta avseende att Nettodebiteringsutredningen har kommit fram till att ett system med nettodebitering skulle strida mot EU:s mervärdesskatte­lagstiftning och i stället förordad en modell som bygger på skattereduktion. Regeringen har sedermera hörsammat utredningens förslag, om än något modifierat till förmån för de små elproducenterna. I budgetpropositionen för 2014 aviseras att en proposition med denna inriktning kommer att lämnas till riksdagen under våren 2014.

Utskottet har inte grund för att göra en annan bedömning än Nettodebiteringsutredningen eller regeringen i denna fråga och avstyrker samtliga motionsyrkanden om nettodebitering med hänvisning till det förslag med liknande syfte – dvs. att främja småskalig förnybar elproduktion – som väntas från regeringen inom de närmaste månaderna.

Motionerna 2013/14:N425 (S), 2013/14:N206 (MP) och 2013/14:N222 (V) avstyrks således i de delar som gäller nettodebitering. Även motionerna 2013/14:N262 (S) och 2013/14:N316 (S) som gäller nettodebitering avstyrks. Det finns heller inget skäl att ytterligare utreda frågan om nettodebitering som föreslås i motion 2013/14:N208 (FP) eller för riksdagen att – som förordas i motion 2013/14:N321 (SD) – uttala sig mot det aviserade förslaget om en skattereduktionslösning. Båda de sistnämnda motionerna avstyrks alltså också.

Timmätning

När det gäller önskemålet i motion 2013/14:N215 (MP) om timmätning av el i alla hushåll hänvisar utskottet till det pågående arbetet som har beskrivits ovan och som har just denna inriktning. Energimarknadsinspektionen följer upp timmätningsreformen och kommer att rapportera sina iakttagelser senare under våren 2014. Dessförinnan saknas det, enligt utskottet, skäl för riksdagen att uttala sig i frågan. Motionen avstyrks i den berörda delen.

Nätavgifter och anslutningskostnader

Utskottets förslag i korthet

Motioner om förtida delning av nätförstärkningskostnader avslås av riksdagen med hänvisning till att ett förslag med den inriktningen är att vänta från regeringen senare i år. Därutöver avslås motioner som gäller vissa kostnaders redovisning på elfakturan och små elproducenters möjligheter att leverera el till nätet.

Jämför reservationerna 9 (MP) och 10 (S, V).

Motionerna

Ett hinder för utbyggnaden av vindkraft till havs är kostnaderna för anslutningen till elnätet, sägs det i kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S). Problemet med s.k. tröskeeffekter har påtalats vid flera tillfällen, och Svenska kraftnät har föreslagit ett system med s.k. förtida delning av anslutningskostnaderna. Motionärerna anser att regeringen skyndsamt bör bereda förslaget och därefter återkomma till riksdagen (yrkande 21).

I kommittémotion 2013/14:N206 av Lise Nordin m.fl. (MP) slås det fast att Miljöpartiets mål är att öka det folkliga deltagandet i omställningen till ett förnybart energisystem så att 500 000 svenska hushåll producerar egen el genom solceller eller vindkraftverk inom fem år. I motionen presenteras ett antal förslag som syftar till att göra det möjligt att nå detta mål. Bland dessa märks förslaget om att mindre elleverantörer ska få den lagstadgade rätten att leverera el till nätet utöver den egna konsumtionen upp till en viss nivå utan att riskera en nätavgift i efterhand (yrkande 2).

I Miljöpartiets kommittémotion 2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. efterfrågas ett tillkännagivande om att nätavgifterna ska bakas in i det elpris som elföretagen tar ut av sina kunder. Med ett rakt elpris utan fasta kostnader blir åtgärder för energieffektivisering i hushållen mer lönsamma (yrkande 4). En lägre elanvändning minskar också behovet av utbyggd distributionskapacitet, vilket är bra för samhällsekonomin.

Den höga kostnaden för att ansluta nya kraftverk till elnätet kan vara ett problem, slås det fast i kommittémotion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V). Den förste som vill ansluta sig till ett nät utan ledig kapacitet tvingas ta hela kostnaden för nätutbyggnaden inklusive den tillkommande kapacitet som producenten inte själv kan utnyttja (tröskeeffekten). De producenter som därefter ansluter sig till nätet kan ta denna lediga kapacitet i anspråk utan kostnad. Motionärerna vill att nätanslutningsreglerna ändras så att denna tröskeeffekt tas bort (yrkande 11).

Vissa kompletterande uppgifter

Övergångslösning för tröskeeffektsproblem i samband med nätanslutning av förnybar elproduktion

I propositionen Genomförande av direktivet om förnybar energi, som har bifallits av riksdagen, gjorde regeringen bedömningen att man bör införa ett vidareutvecklat system med s.k. förtida delning av nätförstärkningskostnaden för storskaliga produktionsanläggningar för förnybar el. En elproducent skulle därigenom endast betala den del av den totala kostnaden för den nödvändiga nätförstärkningen som motsvarar respektive producers andel av den totala anslutningskapaciteten (prop. 2009/10:128, bet. 2009/10:NU18).

I budgetpropositionen för 2014 meddelade regeringen att den har för avsikt att, under en övergångsperiod, införa ett system med förtida delning av nätförstärkningskostnaden där Svenska kraftnät får i uppgift att välja ut lämpliga geografiska områden. Inom områdena identifieras därefter vilka projekt som kan bli aktuella, och en förtida delning av anslutningsavgiften kan då beräknas.

Övergångslösningens utformning beskrivs närmare i budgetpropositionen för 2014 (prop. 2013/14:1 utg.omr. 21 s. 54 f.). Regeringens ambition är att under 2016 ersätta övergångslösningen med en långsiktig marknadslösning där staten inte behöver ta en finansiell risk. Regeringen har för avsikt att ge Energimarknadsinspektionen i uppdrag att utreda hur en sådan lösning kan utformas.

Om slopad särredovisning av nätavgiften

Riksdagen har vid flera tillfällen de senaste åren behandlat yrkanden om att nätavgiften bör inkluderas i elpriset (se bl.a. bet. 2011/12:NU4 och 2012/13:NU12). Vid dessa tillfällen har det bl.a. redovisats att den största nackdelen med en sådan modell är att det inte går att skilja på de olika priskomponenterna och att det därmed har varit svårt att läsa ut elhandlarnas vinstmarginaler. Då det inte har varit möjligt att fastställa hur mycket nätdistribution respektive elhandel kostar har marginalerna haft en tendens att stiga. Energimarknadsinspektionen och den nordiska samverkansorganisationen Nordreg (Nordic energy regulators) har mot denna bakgrund betonat vikten av att det tydligt går att skilja på nät- respektive elhandelskostnaderna på räkningen. Dessa aktörers bedömning är att det ur ett kundperspektiv räcker långt att alla kostnader samlas på samma faktura. Utskottet befarade att en sammanblandning av monopolpriser (nätavgifter) med priser från en konkurrensutsatt marknad (elpriser) kan innebära att nät-kostnaderna blir svårare att skatta och att elhandelsbolagens vinstmarginaler ökar till men för elkunderna.

I sammanhanget kan även noteras att Nordreg i april 2012 redovisade att man rekommenderar en modell med obligatorisk samfakturerering i Norden. Modellen innebär att det alltid är elhandlaren som fakturerar konsumentens nätkostnader och elförbrukning.

Energimarknadsinspektionen har regeringens uppdrag att ta fram ett förslag till ändringar som krävs i svensk rätt för att skapa förutsättningar för en nordisk slutkundsmarknad. I uppdraget sägs att förslagen ska ta hänsyn till de resultat som har tagits fram inom ramen för de nordiska tillsynsmyndigheternas arbete. Det tydliggörs också att ändringarna bl.a. syftar till att förenkla för kunden och stärka konkurrensen på elmarknaden genom att man inför en modell som innebär att elhandlaren blir den centrala kontaktpunkten för elkunden.

I början av sommaren 2013 överlämnade Energimarknadsinspektionen rapporten Enklare för kunden (Ei R2013:09) till regeringen. Rapporten ger en bild av de regler som behöver ändras för att skapa förutsättningar för en nordisk slutkundsmarknad. Syftet med Energimarknadsinspektionens förslag till regelförändringar är att förenkla elmarknaden så att den blir bättre för svenska elkunder. Energimarknadsinspektionen föreslår att det införs en obligatorisk samfakturering som utförs av elhandlaren. Elhandlaren agerar då ombud för nätägaren och fakturerar kunden både för elhandel och nät. Av fakturan ska det enligt förslaget framgå vad som avser kostnaden för nät respektive elhandel. Energimarknadsinspektionen gör vidare bedömningen att det är möjligt att få en s.k. elhandlarcentrisk modell på plats i Sverige under 2015. Rapporten har remissbehandlats.

Ny modell för beräkning av elnätstariffer

Här kan också noteras att regeringen i december 2013 meddelade att den i en lagrådsremiss föreslår ett tydligare regelverk för vilka elnätsavgifter elnätsföretagen ska få ta ut av sina kunder. Förslaget innebär att regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Energimarknadsinspektionen ska få meddela föreskrifter om hur skäliga kostnader och en rimlig avkastning ska beräknas i samband med att elnätsföretagens intäktsramar bestäms. Någon sådan möjlighet finns inte i den nu gällande lagstiftningen. I dagsläget är det förvaltningsdomstolarna som, efter överklaganden, får avgöra dessa frågor. Det leder inte sällan till både omfattande och långa domstolsprocesser som kan löpa över flera år, vilket i sig skapar en osäkerhet om vad som gäller för både elnätsföretag och deras kunder.

I regeringens propositionsförteckning som presenterades i januari 2014 framgår att en proposition om elnätsföretagens intäktsramar kommer att överlämnas till riksdagen i februari 2014.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottet tar inledningsvis ställning till motionsyrkanden om nätavgifter. Därefter behandlas motioner om anslutningskostnader för förnybar elproduktion.

Nätavgifter

Utskottet har vid ett flertal tillfällen under innevarande valperiod tagit ställning till förslag om nätavgifter liknande de som finns i motionerna 2013/14:N206 (MP) och 2013/14:N215 (MP). Utskottet anser inte att något nytt har tillkommit som motiverar en omprövning av tidigare ställningstaganden. Det är således alltjämt utskottets uppfattning att de båda motionerna bör avslås av riksdagen i de berörda delarna.

Anslutningskostnader för förnybar elproduktion

Förslag om nätanslutningskostnader, och då särskilt med anknytning till den s.k. tröskeeffekten, har behandlats av riksdagen vid ett antal tillfällen de senaste åren. Såväl utskottet som regeringen har uppmärksammat de kostnadsrelaterade problem som finns med att ansluta ny förnybar elproduktion till det befintliga elnätet.

I budgetpropositionen för 2014 har regeringen redovisat ett förslag till lösning på detta problem i form av en modell med förtida delning av kostnaderna. Utskottet ser mot den bakgrunden inga skäl att tillstyrka de förslag som rör lösningar på tröskeeffektsproblematiken. Motionerna 2013/14:N425 (S) och 2013/14:N222 (V) avstyrks således i de berörda delarna.

Elnätsutbyggnad och tillståndsprocesser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om tillståndsprocesserna i samband med elnätsutbyggnad. Utskottet hänvisar till att det råder en bred konsensus om att dessa processer bör effektiviseras och till att regeringen har vidtagit ett flertal åtgärder med detta syfte. När det gäller smarta nät påminner utskottet om att regeringen har tillsatt ett särskilt samordningsråd som bl.a. ska utarbeta ett förslag till handlingsplan för utvecklingen av smarta elnät i Sverige.

Jämför reservationerna 11 (S, MP) och 12 (V).

Bakgrund

För att bygga elnät krävs att nätägaren söker tillstånd (koncession). Tillståndprocessen för stamnät är utdragen och ofta orsaken till försenade investeringar. Att tillståndsgivningen sker i tid är avgörande för att investeringar ska kunna ske enligt plan. Regeringens bedömning är att tillståndprocessen för både ny energiproduktion och kraftnät måste fortsätta att förenklas och förkortas. I budgetpropositionen för 2014 bedömer regeringen att det är angeläget att årligen följa upp tillståndprocesser för etablering av ny förnybar elproduktion samt att göra en översyn av processerna för nätanslutning, nätförstärkning respektive nätutbyggnad till följd av den höjda ambitionen för elcertifikatssystemet. Tillståndprocesserna för både ny energiproduktion och kraftnät måste fortsätta att förenklas och förkortas.

Flera myndigheter har fått regeringsuppdrag inom detta område. Fokus i uppdragen ligger framför allt på att hitta förenklingar i tillståndprocessen för produktion av förnybar energiproduktion, däribland vindkraft. Svårigheten för Svenska kraftnät att få stamnätskoncession är en viktig orsak till förseningar i flera stora projekt. Enligt Svenska kraftnät är den långsamma tillståndprocessen den främsta gränssättande faktorn för hur snabbt stora mängder förnybar energi kommer att kunna introduceras i det svenska systemet.

Riksrevisionens rapport

I Riksrevisionens rapport ägnas kapitel 6 (s. 55 f.) åt elnätsrelaterade tillståndprocesser med fokus på sådana som gäller stamnätet. Riksrevisionen gör följande sammanfattande iakttagelser:

- För att få en väl fungerande överföring av el är förstärkningar och utbyggnad av stamnätet avgörande. För utbyggnaden av stamnätet är tillståndprocessen i sin tur mycket viktig.
- Länsstyrelsernas hantering av likartade ärenden kan skilja sig betydligt åt mellan olika länsstyrelser. Det finns inte gemensamma riktlinjer för länsstyrelserna för hur de ska hantera en remiss för en koncessionsansökan eller för hur tillräckligt bra samråd och miljökonsekvensbeskrivningar ska se ut. Vissa länsstyrelser menar också att det vore en hjälp för handläggningen av elnätsärenden att Energimyndigheten pekade ut vissa områden som riksintresse för eldistribution.
- När det gäller samråden finns det olika uppfattningar hos fastighetsägare och Svenska kraftnät om vilka som ska anses särskilt berörda, om hur mötena ska gå till och vilket syfte de fyller. Svenska kraftnät arbetar med att sprida en realistisk förväntansbild av påverkningsmöjligheterna i tillståndprocessen för stamnät.

- Fastighetsägare, leverantörer, forskare och myndigheter har olika uppfattningar om hur ledningar ska dras och om de olika teknikvalens fördelar och nackdelar när det gäller hälsoeffekter, driftsäkerhet och kostnader. Svenska kraftnäts kommunikation och underlag i dessa frågor har brister.
- Stamnätets utbyggnad ska baseras på samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar. Det finns olika uppfattningar om huruvida detta innebär att samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar ska ingå i underlaget till en koncessionsansökan.

Regeringens skrivelse

Regeringen instämmer i att det är viktigt att tillståndsprocesser inte är alltför långsamma och har i de senaste årens budgetpropositioner poängterat att tillståndsprocesserna för både ny energiproduktion och kraftnät måste fortsätta att förenklas och förkortas.

I december 2009 infördes en ny bestämmelse om handläggningstider i den då gällande elförordningen (1994:1250). En motsvarande bestämmelse finns numera i 10 § elförordningen (2013:208), som trädde i kraft den 1 juni 2013. Där framgår att Energimarknadsinspektionen ska fatta ett beslut i ett ärende om en ansökan om nätkoncession för t.ex. stamledning inom tre år från det att en fullständig ansökan kom in till myndigheten. Vidare har riksdagen nyligen beslutat om ändringar i ellagen (1997:857), som innebär att Energimarknadsinspektionen, och inte som tidigare regeringen, fr.o.m. den 1 juni 2013 ska vara första instans för prövningen av ansökningar av nätkoncession för stamnätet (prop. 2012/13:70, bet. 2012/13:NU12). Regeringen kommer endast att pröva överklaganden av dessa beslut. Regeringen ska dock fortfarande vara första instans för prövning av ansökningar som rör utlandsförbindelser. Ändringarna i ellagens bestämmelser om koncessionsprövningen bör innebära att ledtiderna i genomsnitt blir ca 3–6 månader kortare för dessa koncessionsärenden eftersom ändringen innebär mindre administrativt arbete för Regeringskansliet. Energimarknadsinspektionen arbetar också aktivt för att genom olika effektiviseringsåtgärder få ned ledtiderna i koncessionsärenden, bl.a. genom ett nytt handläggarstöd.

Regeringskansliet (Miljödepartementet) har även tagit fram promemorian Effektivare identifiering, beskrivning och bedömning av miljökonsekvenser, som efter remittering nu bereds inom Regeringskansliet. Parallellt med det nationella regelförenklingsarbetet pågår förhandlingar om omfattande ändringar av EU:s direktiv om miljökonsekvensbeskrivningar. Utfallet av de förhandlingarna kommer att behöva beaktas i det nationella reformarbetet. Ett uttalat syfte med båda förslagen är att förkorta handläggningstiden i miljötillståndsprocesserna.

EU-förordningen (347/2013) om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer, som trädde i kraft under våren 2013, omfattar bl.a. ledningar för eltransmission. Enligt förordningen ska varje medlemsstat bedöma vilka åtgärder som kan vidtas för att effektivisera förfarandena för miljökonsekvensbeskrivningar för de projekt som omfattas av förordningen.

Svenska kraftnät bedriver ett internt arbete som syftar till att affärsverket i fortsättningen ska genomföra samrådsprocessen på ett sådant sätt att fastighetsägare och andra berörda parter får en realistisk förväntansbild av vad ett samråd innebär och i vilka avseenden en enskild, en myndighet eller en kommun genom samrådet kan påverka den verksamhet som samrådet omfattar. Svenska kraftnät har gjort erfarenheten att affärsverket behöver informera dem som kan bli berörda av ett utbyggnadsprojekt tidigare än vad som gjorts i äldre projekt.

Regeringen noterar att skrivningen om samhällsekonomiska lönsamhetsbedömningar har funnits i Svenska kraftnäts instruktion sedan verket bildades 1992. Begreppet samhällsekonomisk analys är enligt regeringen allmänt vedertaget, men regeringen instämmer i att det kan finnas ett behov av att förtydliga definitionen i förhållande till Svenska kraftnäts aktuella uppdrag. En sådan precisering kan, enligt regeringens uppfattning, leda till att ett mer utförligt beslutsunderlag tas fram i samband med tillståndsprocessen. Grundläggande intressekonflikter kommer dock att finnas kvar även i framtiden, och en precisering innebär inte nödvändigtvis att tillståndsprocessen blir snabbare.

Regeringen konstaterar att det finns behov av en översyn av bestämmelserna om riksintressen och deras tillämpning och har därför för avsikt att tillsätta en utredning.

Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att länsstyrelsernas bedömning ibland skiljer sig åt i likartade fall. Mot bakgrund av detta har Energimarknadsinspektionen planerat ett möte med samtliga länsstyrelser för att underlätta koncessionshanteringen vid länsstyrelserna.

Motionerna

Elförsörjningens betydelse för samhällsutvecklingen ställer allt större krav på elnätens funktionalitet, sägs det i kommittémotion 2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S). Motionärerna är bekymrade över att Riksrevisionen har funnit allvarliga brister på flera områden som har betydelse för elöverföringen och vill ha ett tillkännagivande om problemet med utdragna tillståndsprocesser (yrkande 3). För att effektivisera utbyggnaden av elnäten och för att förbereda dem för ny förnybar elproduktion anser motionärerna att behovet att se över tillståndsprocesserna är stort. Behovet understryks också av kommissionens ambitioner att harmonisera reglerna för tillståndsprövningar i medlemsländerna i syfte att underlätta förnybar elproduktion.

Även i Socialdemokraternas kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. lyfts frågan om tillståndprocesserna fram. Motionärerna vill ha ett tillkännagivande om en översyn av tillståndsreglerna för att effektivisera utbyggnaden av elnäten (yrkande 42). En enklare tillståndprocess för vindkraft lyfts fram som en nödvändighet. Motionärerna understryker också vikten av att utveckla smarta nät i takt med att fossila bränslen avvecklas och ersätts med förnybara energikällor (yrkande 41).

Utbyggnaden av stamnätet för el är kraftigt eftersatt i Sverige, och stora delar av det existerande nätet behöver förnyas, konstateras det i kommittémotion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V). Motionärerna anser att hanteringen av stamnätskoncessioner måste snabbas upp då dessa processer i dag tar orimligt lång tid. Riksrevisionen pekar bl.a. på avsaknad av gemensamma riktlinjer för länsstyrelsernas insatser i tillståndprocessen för stamnät. Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndprocess för stamnätskoncessioner (yrkande 10).

Vissa kompletterande uppgifter

Energimarknadsinspektionens arbete med effektivare koncessionsprövningar

Energimarknadsinspektionen bedriver ett utvecklingsarbete när det gäller koncessioner och har tagit fram en utförlig handbok till hjälp för den som ansöker om nätkoncession. Under 2013 har myndigheten arbetat med att utveckla en digital beredningsprocess och mer effektiva rutiner och handläggarstöd.

Även remisshanteringen av koncessionsärenden kommer att förenklas genom att ansökningarna publiceras på Energimarknadsinspektionens webbplats och genom att den som vill lämna yttranden kan göra det digitalt.

Smarta nät

Beträffande det som sägs i motion 2013/14:N425 (S) om smarta nät kan påminnas om att regeringen i maj 2012 tillsatte ett samordningsråd för smarta elnät (dir. 2012:48). Samordningsrådet ska verka under perioden 2012–2014 och då etablera en nationell kunskapsplattform för att inhämta, sammanställa och sprida kunskaper om smarta elnät. Det ska även utarbeta ett förslag till handlingsplan för utvecklingen av smarta elnät i Sverige.

Våren 2013 behandlade utskottet senast motionsyrkanden om smarta nät (bet. 2012/13:NU12). Utskottet avstyrkte då ett yrkande liknande det nyss nämnda bl.a. med hänvisning till samordningsrådets pågående arbete. Utskottet underströk också – i likhet med vad som anfördes i motionen – att smarta nät bör bli en del av arbetet med att skapa ett hållbart energisystem.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, regeringen, Svenska kraftnät och Riksrevisionen är alla överens om att de tillståndprocesser som förknippas med elnätsutbyggnad – inte minst på stamnätetsnivå – är utdragna och ofta orsaken till försenade investeringar. I budgetpropositionen redovisar regeringen klart och tydligt att tillståndprocesserna för både ny energiproduktion och kraftnät måste fortsätta att förenklas och förkortas. Samma hållning redovisar regeringen i sin skrivelse med anledning av Riksrevisionens granskning av statens roll på elmarknaden. I skrivelsen redogör regeringen också för ett flertal åtgärder som har vidtagits med syftet att effektivisera tillståndprocesserna. Vidare omnämns ett antal EU-relaterade processer som på sikt kan ha betydelse för dessa frågor.

Utskottet gör den sammantagna bedömningen att det råder en bred konsensus bland flera centrala aktörer om att tillståndprocesserna i samband med nätutbyggnad bör effektiviseras. Mot den bakgrunden får det enligt utskottets mening anses att riksdagen inte behöver uttala sig om tillståndprocesserna i linje med vad som föreslås i motionerna 2013/14:N3 (S), 2013/14:N425 (S) och 2013/14:N222 (V). De tre motionerna avstyrks således i de här berörda delarna.

Utskottet finner inte heller att det är motiverat för riksdagen att ställa sig bakom förslaget i motion 2013/14:N425 (S) om smarta nät. Utskottet har tidigare välkomnat utvecklingen av denna nättyp och även redovisat att regeringen våren 2012 tillsatte ett samordningsråd för smarta nät. Rådet ska bl.a. utarbeta ett förslag till handlingsplan för utvecklingen av smarta elnät i Sverige. Den nyssnämnda motionen avstyrks således även i denna del.

Elområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om elområden. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående uppföljningsarbete och till att prisskillnaderna mellan elområdena har varit små. Vidare påminner utskottet om att det pågår ett intensivt arbete med att förstärka elöverföringsförbindelserna mellan norra och södra Sverige.

Jämför reservationerna 13 (S), 14 (MP) och 15 (V).

Bakgrund

År 2009 fick Svenska kraftnät i uppdrag av regeringen att se över möjligheterna att dela in elspotmarknaden i Sverige i flera elområden. En rapport lämnades till regeringen i oktober 2009. Senare samma år lämnade Svenska kraftnät ett förslag om ett frivilligt åtagande till kommissionen

med innebörden att affärsverket förändrar Sveriges sätt att hantera överföringsbegränsningar i det svenska elnätet. Kommissionen beslutade i april 2010 att godkänna detta åtagande och göra det bindande. I maj 2010 beslutade Svenska kraftnät att införa elområden (ibland även kallade prisområden, elprisområden, anmälningsområden eller snittområden) enligt det förslag som framgår av den ovan omnämnda rapporten till regeringen.

Den 1 november 2011 delades Sverige in i fyra elområden. Elområde 1 omfattar nordligaste Sverige. Elområde 2 är området mellan Luleå i norr och Gävle i söder. Området från strax söder om Gävle i norr till strax söder om Oskarshamn i söder är elområde 3. Den återstående delen av södra Sverige tillhör elområde 4. I och med införandet av elområden sätts börspriset på el efter tillgång och efterfrågan i respektive område. Gränserna mellan elområdena går där det finns begränsningar i överföringen av el i stamnätet, dvs. de s.k. snitten eller flaskhalsarna. I norra Sverige finns ett överskott av elproduktionskapacitet jämfört med efterfrågan på el. I södra Sverige råder det motsatta förhållandet. Tillgängligheten och produktionen i kärnkraftverken är en viktig komponent för möjligheten att hålla rätt spänning i kraftsystemet, vilket i sin tur påverkar överföringskapaciteten. Under 2012 hade elområdena 3 och 4 ett gemensamt spotpris under hela 89 procent av tiden. Prisskillnaderna var i genomsnitt 1,7 öre per kWh. Störst prisskillnad mellan månadssnitten uppstod under juni månad, då skillnaden som mest var 7,2 öre per kWh.

Riksrevisionens rapport

I Riksrevisionens rapport berörs indelningen av Sverige i elområden. Riksrevisionen gör den sammanfattande iakttagelsen att elområdesindelningen innebär att brister i överföringskapacitet mellan områdena ibland kan ge upphov till betydande prisskillnader mellan dem. Vidare konstateras att regeringen emellertid har ansett att det hade varit bättre att vänta med indelningen tills efter att Sydvästlänken färdigställts.

Riksrevisionen redovisar följande slutsats: EU:s krav på marknadsdelning är en konsekvens av elöverföringens internationella integration. Elnätets indelning i regionala elområden har effekter på de elpriser som elanvändarna får betala. Den pågående marknadsintegrationen i kombination med det kända behovet av förstärkning av elnätet inom landet ställer särskilda krav på regeringens styrning av investeringar i stamnätet. Riksrevisionen menar att regeringen har varit passiv i arbetet med att anpassa stamnätet i förhållande till den internationella integrationen och kända flaskhalsar. Riksrevisionen noterar att elområdesindelningen har lett till en anmälan till konstitutionsutskottet och till att en rättslig process om fundamentala frågor har påbörjats.

När det gäller indelningen av Sverige i fyra elområden var det ett krav från kommissionen. Riksrevisionen menar att riksdagen inte haft tillräcklig insyn i det aktuella ärendet, t.ex. avseende investeringar som hade kunnat

påverka konsekvenserna av indelningen och val av tidpunkt för indelningen. Riksrevisionen konstaterar vidare att det är oklart hur riksdagen ska informeras när kommissionen startar en process om lagöverträdelse mot svenska myndigheter. Beaktat att elmarknaden liksom flera andra omreglerade marknader alltmer integreras inom EU kan det enligt Riksrevisionens bedömning finnas ett behov av en rutin för att informera riksdagen om sådana ärenden.

Regeringens skrivelse

I sin skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport konstaterar regeringen att indelningen av Sverige i elområden har haft effekt på de priser som elanvändarna i delar av Sverige får betala. Regeringen kan konstatera att införandet av elområden fått en påverkan på elpriset i södra Sverige. De genomsnittliga prisskillnaderna i den fysiska handeln har dock varit små med undantag för perioder av lägre tillgänglighet i kärnkraften (hösten 2011) och underhållsarbeten i stamnätet (sommaren 2012). När det gäller den finansiella handeln har prisskillnaderna gradvis minskat. Regeringen anför vidare att den har varit tydlig med att den gärna hade sett att indelningen av Sverige i fler elområden hade skett vid en senare tidpunkt då kraftöverföringen i Sydsverige förstärkts genom Sydvästlänken. Detta godtogs dock inte av kommissionen i processen med Svenska kraftnät.

Med anledning av kommissionens process mot Svenska kraftnät, som avslutades genom att Svenska kraftnät frivilligt åtog sig att införa elområden, har Riksrevisionen bedömt att det kan finnas behov av en rutin för att informera riksdagen om ärenden när kommissionen startar en lagöverträdelseprocess mot svenska myndigheter. I likhet med Riksrevisionen konstaterar regeringen att det i dag saknas bestämmelser om hur riksdagen informeras i sådana fall. Detta gäller dock generellt för alla svenska myndigheter, och inte enbart för Svenska kraftnät.

Motionerna

Sverige är indelat i fyra elområden, konstateras det i kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S). Detta innebär att elpriset varierar beroende på i vilket elområde man bor. Det rättsliga läget för elområdena är oklart, och motionärerna är kritiska till hur elområdena infördes. Elområdena innebär stora konkurrensproblem för den elintensiva industrin och leder till en utsatt situation för elkonsumenterna. Motionärerna anser att systemet bör ses över. Genom investeringar i stamnätet och i elproduktion i de delar av landet där elförbrukningen ökar och är som störst bör man uppnå en situation där rättvisa förutsättningar gäller för alla (yrkande 43).

När de fyra elområdena infördes i landet hösten 2011 höjdes elkostnaderna för företag i landets södra delar, sägs det i motion 2013/14:N300 av Hans Hoff (S). I dag varierar elpriset beroende på i vilket elområde man bor, och det skapas stora konkurrensproblem för den elintensiva industrin.

Motionären slår fast att det är regeringens ansvar att underlätta företaget och föreslår ett tillkännagivande om behovet av liknande förutsättningar för företagande oavsett elområde.

Elområdesindelningen tas även upp i motion 2013/14:N407 av Kerstin Haglö m.fl. (S). En effekt är att elpriset har blivit högre i södra Sverige än i de norra delarna av landet. Motionären anser att regeringen bär ett stort ansvar för den nuvarande situationen genom att inte aktivt ha försökt undvika indelningen i elprisområden eller ha satsat tillräckligt på att bygga ut stamnätet. Det är inte rimligt med så stora skillnader i elpris mellan olika delar av landet. Enligt motionären måste indelningen i elprisområden förändras för att man ska uppnå en rättvis konkurrenssituation mellan företag och för andra konsumenterna.

Vissa kompletterande uppgifter

Analys av prisskillnader i de olika elområdena

Hösten 2012 uppdrog Näringsdepartementet åt konsulten Björn Hagman att utreda möjliga åtgärder för att minska skillnader i elpris mellan de båda elområdena 3 och 4. Uppdraget redovisades i rapporten *Analys av möjliga åtgärder för att minska prisområdesproblematiken i Sydsverige*. Rapporten remitterades under våren 2013, och i budgetpropositionen för 2014 gjorde regeringen den samlade bedömningen att inte föreslå några marknadsåtgärder i syfte att påverka prisbildningen i elområde 4. Regeringen menade bl.a. att Sydvästlänken – som väntas minska prisskillnaderna mellan de berörda elområdena – bör sättas i drift innan några marknadsingrepp kan vara aktuella. Dessutom pågår ett arbete med införande av nya nätkoder som kommer att beröra frågan om elområdena.

Energimarknadsinspektionen följer upp elområdesreformen

I regleringsbrevet för 2014 gav regeringen Energimarknadsinspektionen i uppdrag att fortsätta det pågående arbetet med att följa upp införandet av elområden i Sverige. Analysen ska bl.a. gälla vid vilka situationer som prisskillnader uppstår, pris- och marknadsutvecklingen på både de fysiska och finansiella marknaderna, effekter för olika kunder och företag, konkurrenssituationen på elmarknaden och grossistmarknadens funktion.

I juli 2013 presenterade Energimarknadsinspektionen delrapporten *Uppföljning av elområdesreformen – en delrapport (Ei R2013:12)*. I rapporten konstateras bl.a. följande:

- Under nästan 85 procent av tiden från införandet av elområden till april 2013 har landets fyra områden utgjort ett gemensamt prisområde, dvs. spotpriset var detsamma i alla elområden.
- Landets två nordligaste områden har utgjort ett gemensamt prisområde under i stort sett hela den studerade perioden, med undantag för några tillfällen under mars 2012.

- Konsumenter med fastprisavtal i elområde 4 möter både högre priser och färre elhandelsföretag jämfört med konsumenter i övriga landet. Trenden visar dock att prisskillnaderna minskar. När det gäller rörliga priser är situationen mer homogen, både avseende antalet elhandlare och avseende avtalspriset.

Uppdraget ska slutredovisas senast den 1 april 2014.

Konstitutionsutskottet granskar elområdesreformen

I slutet av januari 2012 anmälde Carina Adolfsson Elgestam (S) regeringen till konstitutionsutskottet med anledning av de oklarheter som hon ansåg råder kring elområdesreformen. Anmälaren ville att konstitutionsutskottet skulle granska om regeringens beskrivning av införandet av elområden var korrekt. Centrala frågor i sammanhanget var, enligt anmälaren, när Svenska kraftnät fick befogenhet av regeringen att införa elområden och om denna befogenhet hade kunnat ändras eller tas tillbaka i den händelse regeringen hade velat ha andra beslut än dem som myndigheten hade föreslagit. Anmälaren ville också få klarlagt om det verkligen ställdes krav från EU på att det införs elområden i Sverige. Konstitutionsutskottet bereder för närvarande anmälan.

Överklagande av elområdesindelningen

I maj 2011 överklagade Värnamo Elnät AB Svenska kraftnäts beslut om att dela in den svenska elmarknaden i fyra elområden. Överklagan avslogs emellertid av Svenska kraftnät. Värnamo Elnät överklagade detta beslut till förvaltningsrätten. I september 2011 avslogs denna överklagan av Förvaltningsrätten i Stockholm. Domstolen menade att Svenska kraftnäts beslut inte kan anses ha sådana verkningar mot Värnamo Elnät AB att det är ett överklagbart beslut. Värnamo Elnät AB har därefter ansökt om prövningstillstånd i kammarrätten, och i slutet av januari 2012 beslutade Kammarrätten i Stockholm att bevilja prövningstillstånd. I januari 2013 slog kammarrätten fast att Svenska kraftnäts beslut att dela in Sverige i fyra elområden går att överklaga. Ärendet återförvisades därför till förvaltningsrätten, men är ännu inte avgjort.

Tidigare riksdagsbehandling

Våren 2013 behandlade utskottet ett antal motioner om elområdesreformen och dess konsekvenser (bet. 2012/13:NU12). Utskottet avstyrkte samtliga motioner i de berörda delarna och anförde bl.a. följande:

Utskottet vill här understryka att en bättre överföringskapacitet mellan landets norra och södra delar när områdesindelningen trädde i kraft hade motverkat risken för prisskillnader mellan olika delar av landet. Tidigare socialdemokratiska regeringars försummelser på detta område är en beklaglig orsak till att elkonsumenter i södra Sverige emellanåt har fått betala ett högre elpris än i andra delar av landet sedan elområ-

dena infördes. Dessbättre har prisskillnaderna dock blivit mindre än befarat, bl.a. tack vare god tillgång på vattenkraft och hög tillgänglighet i kärnkraften.

Utskottet konstaterar att regeringen har uttryckt ambitionen att se till att Sverige har en integrerad och välfungerande elmarknad. En större elmarknad där prissignalerna får genomslag är i grunden positivt, och ger förutsättningar för mer kostnadseffektiva och samhällsekonomiskt nyttiga investeringar. En elmarknad som är integrerad med omvärlden bidrar också till att stärka Sveriges försörjningstrygghet. I sammanhanget är det viktigt att påminna om de omfattande insatser som nu görs för att öka överföringskapaciteten i det svenska stamnätet och som kommer att bidra till att flaskhalsar försvinner och att prisskillnader mellan elområden jämnas ut.

Utskottet har, liksom regeringen, noterat att de uppkomna prisskillnaderna har skapat oro hos både hushållskonsumenter och företag. Regeringen gav därför en konsult i uppdrag att utreda vilka åtgärder som skulle kunna vidtas för att minska omotiverade elprisskillnader mellan de två elområden som ligger längst söderut i Sverige. Regeringen bereder för närvarande dessa förslag och utskottet anser inte att riksdagen bör föregripa detta beredningsarbete genom att vidta några åtgärder med anledning av de här aktuella motionerna.

I en reservation (S) och två motivreservationer (MP respektive V) framfördes andra uppfattningar.

Utskottets ställningstagande

Hösten 2011 delades Sverige in i elområden. Bakgrunden till detta har redovisats i det föregående. Sedan genomförandet har det framförts synpunkter på reformen och dess effekter. Dessa synpunkter har främst tagit sikte på Svenska kraftnäts befogenheter att besluta i frågan, om regeringens roll och om elområdesindelningens konsekvenser för elpriserna i olika delar av landet.

När det gäller de nu aktuella motionerna – som i betydande utsträckning sammanfaller med förslag som utskottet behandlade våren 2013 – vill utskottet i första hand hänvisa till sina tidigare uttalanden bl.a. om konsekvenserna av tidigare socialdemokratiska regeringars förtida avveckling av kärnkraftsverket i Barsebäck och deras försummelser när det gäller att bygga ut stamnätet. Utskottet välkomnar att den nuvarande regeringen har inlett ett intensivt arbete med att förstärka elöverföringsförbindelserna mellan norra och södra Sverige.

Vidare vill utskottet erinra om att Energimarknadsinspektionen följer upp elområdesreformens konsekvenser och att myndigheten i det arbetet har kunnat konstatera att det vanligen inte förekommer några prisskillnader mellan elområdena och att de prisskillnader som har uppkommit har varit små. Uppföljningsuppdraget kommer att slutredovisas senare under våren 2014.

När det gäller olika aktörers befogenheter eller agerande i samband med tillkomsten av elområdesindelningen konstaterar utskottet att såväl riksdagens konstitutionsutskott som förvaltningsrätten bereder ärenden med direkt koppling till dessa frågor. Utskottet följer dessa processer med intresse.

Sammantaget gör utskottet bedömningen att det saknas skäl för riksdagen att agera med anledning av de här aktuella motionerna. Därför avstyrks motionerna 2013/14:N300 (S), 2013/14:N407 (S) och 2013/14:N425 (S). Den sistnämnda motionen avstyrks i den här aktuella delen.

Vissa övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en förbättrad samordning mellan svenska myndigheter på energiområdet och om inrättade av en gemensam nordisk övervakningsmyndighet. Likaså avslås motionsyrkanden om en tydligare redovisning av de konsekvenser som investeringar i stamnätet och i utlandsförbindelser får och om gratis direkttillgång till den nordiska elbörsens spotpriser. Jämför reservation 16 (S).

Motionerna

Riksrevisionen har framfört kritik mot att Energimarknadsinspektionen inte har förmått prioritera och följa upp ett förebyggande tillsynsarbete som gäller underhållet av de svenska elnäten i enlighet med de senaste årens regleringsbrev för myndigheten. Detta faktum betraktas som särskilt anmärkningsvärt i kommittémotion 2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S). Motionärerna påpekar att de tidigare har krävt att Energimyndigheten ska få ett övergripande ansvar för frågorna inom energisystemet. De anser att Riksrevisionens granskningsresultat är ett kvitto på att behovet av samordning inom energisektorn är stort. Möjligheterna för Energimarknadsinspektionen att klara sitt uppdrag måste ses över, vilket riksdagen bör ge regeringen till känna (yrkande 1).

Vidare noterar motionärerna att Riksrevisionen anser att Svenska kraftnät behöver förbättra informationen till riksdagen i fråga om affärsverkets investeringsplaner. Det är av avgörande betydelse att riksdagen bereds tillfälle att sätta sig in i hur framtida investeringsplaner påverkar industrins konkurrenskraft på kort och lång sikt. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande från riksdagen om att det ska framgå av Svenska kraftnäts investeringsplan vilka konsekvenser som investeringar i stamnätet och i utlandsförbindelser har för både industrin och hushållen (yrkande 2).

I kommittémotion 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) begärs ett tillkännagivande om att det inom ramen för ett tätare samarbete mellan länder på den nordiska elmarknaden bör etableras en gemensam nordisk övervakningsmyndighet (yrkande 35). Detta skulle skärpa övervakningen av elmarknaden, bl.a. genom bättre samarbete över landgränserna och genom bättre dialog mellan ansvariga myndigheter.

I motion 2013/14:N232 av Lars Tysklind (FP) konstateras det att det är möjligt att köpa el med koppling till Nord Pools timspotpris. Ett värmesystem eller en värmepump som automatiskt styrs efter elpriset kan resultera i besparingar på mellan 500 och 1 500 kronor per år. För att elpriset ska kunna användas på detta sätt måste prisinformationen emellertid kunna överföras på ett standardiserat sätt och utan kostnad för elkunden. Motionären vill ha ett tillkännagivande om att alla elkunder ska ha gratis tillgång till aktuellt timspotpris från Nord Pool via internet.

Vissa kompletterande uppgifter

Tillsyn på en gemensam nordisk elmarknad

Tillsynsmyndigheterna på elmarknadsområdet i de nordiska länderna samverkar inom ramen för samverkansorganisationen Nordreg. För närvarande diskuteras ett arbetsprogram för de kommande årens arbete inom Nordreg, inklusive arbetet med den fortsatta utvecklingen av den nordiska slutkundmarknaden. Med anledning av vad som efterfrågas i motion 2013/14:N425 (S) om en gemensam nordisk övervakningsmyndighet kan nämnas att frågor om tillsynens organisation på den gemensamma marknaden kan väntas bli föremål för överväganden i det fortsatta arbetet inom Nordreg.

Samordning av myndigheterna på energiområdet

I samband med budgetberedningen hösten 2012 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om myndighetsansvarets fördelning på energiområdet (bet. 2012/13:NU3), liknande det i motion 2013/14:N3 (S). Utskottet anförde följande:

Utskottet delar inte motionärernas uppfattning om att myndighetsstrukturen på energiområdet ger ett splittrat intryck och att det finns ett behov av en samordnande aktör som exempelvis skulle kunna vara Energimyndigheten. Den rolluppdelning som finns mellan exempelvis Energimyndigheten, Energimarknadsinspektionen och Svenska kraftnät sammanhänger till betydande del med krav eller önskemål på en tydlig renodling mellan bl.a. myndighetsutövande tillsynsuppgifter och andra uppgifter som kan eller bör genomföras i offentlig regi.

I en reservation (S) framfördes uppfattningen att Energimyndigheten bör få en tydligare roll och ett mer uttalat övergripande ansvar än vad som nu är fallet. Reservanterna ansåg vidare att översynsansvaret för frågorna inom energi- och elmarknaden och energisystemet är fördelat på många aktörer, vilket, enligt dem, skapar otydlighet och stuprörproblem för både konsumenter och producenter.

Automatiserad och kostnadsfri tillgång till timsotpriser

Med anledning av vad som efterfrågas i motion 2013/14:N232 (FP) kan följande nämnas. För att förhindra insiderhandel och marknadsmanipulation finns EU-förordningen Remit (Regulation on wholesale Energy Market Integrity and Transparency) som innebär att el- och gashandel kommer att övervakas på EU-nivå. Genom att el- och gashandlarna i Europa blir mer transparenta, ökar förutsättningarna att kunderna betalar rätt pris för el och gas. I Sverige är det Energimarknadsinspektionen som är ansvarig för att Remit följs. Därutöver finns en särskild transparensreglering som bl.a. ålägger de olika stamnätsoperatörerna att skapa en central europeisk plattform dit olika aktörer (däribland elbörsen) är skyldiga att rapportera in data.¹ Avsikten är att dessa data sedan ska vara tillgängliga gratis och i automatiserad form för den som så önskar. Stamnätsoperatörernas samarbetsorganisation Entso-E arbetar för närvarande med att utveckla en sådan plattform.

Nord Pool Spot AS, dvs. den nordiska elbörsen, tillhandahåller i dagsläget marknadsinformation som exempelvis spotprisdatabaser gratis via sin webbplats. Företaget säljer, i likhet med andra europeiska energibörsen, produkter och tjänster för olika typer av automatiserad tillgång till elmarknadsdata, däribland elspotpriser. För att bidra till utvecklingen av tjänster och produkter för flexibel elanvändning erbjuder Nord Pool Spot AS fri automatisk tillgång till timvisa elspotpriser till produktutvecklingsprojekt under projektens utvecklingsfas. När projektet har avslutats eller produkten eller tjänsten har kommersialiserats, värderas data som en insatsvara och den fria tillgången upphör. Produkter går därefter att köpa enligt en standardiserad produktlista.

Utskottets ställningstagande

I motion 2013/14:N3 (S) konstateras det att Riksrevisionen har framfört synpunkter på brister i regeringens information till riksdagen om Svenska kraftnäts investeringsplaner. Utskottet vill här erinra om att regeringen i sin skrivelse säger sig ha för avsikt att fortsätta arbetet med utvecklad information och återkoppling till riksdagen. Detta framgår bl.a. i budgetpropositionen där det redogörs för genomförda investeringar, uppföljning av investeringsplanen och för planerade investeringar samt i Perspektivplan 2025. Noterbart är att riksdagen under de senaste åren enhälligt – och utan några synpunkter på underlaget – har godkänt regeringens förslag till investeringsplan för Svenska kraftnät. Sammantaget torde detta utgöra en god grund för utskottet att avstyrka förslaget i den ovan nämnda motionen om förbättrad information till riksdagen. Motionen avstyrks därför i den berörda delen.

¹ Kommissionens förordning (EU) nr 543/2013 av den 14 juni 2013 om inlämnande och offentliggörande av uppgifter på elmarknaderna och om ändring av bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009.

Vidare avfärdar utskottet tankarna i samma motion om en ökad samordning mellan de offentliga aktörerna på energiområdet. Motionärerna tycks här inte se värdet av en tydlig uppdelning mellan bl.a. myndighetsutövande tillsynsuppgifter, marknadsövervakning och andra uppgifter som kan eller bör genomföras i offentlig regi. Utskottet kan för övrigt inte heller – i motsats till motionärerna – finna stöd i Riksrevisionens granskning för uppfattningen att behovet av ökad samordning på energiområdet är stort. Motionen avstyrks således även i denna del.

Däremot kan utskottet se fördelar med att de nordiska övervakningsmyndigheterna samordnar sina tillsynsinsatser på sikt och i takt med att den nordiska elmarknadsintegrationen ökar. Huruvida detta bör ske inom ramen för någon form av gemensam nordisk myndighet bör enligt utskottets uppfattning emellertid bli föremål för närmare analyser innan det finns anledning för riksdagen att uttala sig i frågan. Det arbete som Nordreg förväntas göra på området kommer att vara ett viktigt underlag för de fortsatta övervägandena i denna fråga. Motion 2013/14:N425 (S) bör avstyrkas i denna del.

Avslutningsvis avstyrker utskottet också motion 2013/14:N232 (FP) om kostnadsfri direkttillgång till timsotpriser med hänvisning till att det redan pågår en utveckling i den riktning som motionären efterfrågar.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Staten på elmarknaden, punkt 1 (S, V)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örn-fjäder (S), Börje Vestlund (S), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 34 och 39, avslår motionerna

2013/14:N4 av Anna Hagwall (SD) yrkandena 1 och 2 samt

2013/14:N345 av Phia Andersson m.fl. (S) och lägger skrivelse 2013/14:21 till handlingarna.

Ställningstagande

Riksrevisionens granskning av statens agerande på elmarknaden visar på ett antal brister av betydelse för elöverföringen. Tillståndprocesserna för investeringar i stamnätet är ineffektiva, Energimarknadsinspektionens tillsyn över kvaliteten i elöverföringen uppvisar svagheter och regeringens styrning av Svenska kraftnäts investeringsplanering har varit passiv. Därutöver påpekar Riksrevisionen att riksdagen borde ha fått bättre information om utfallet av planerade insatser.

Vi gör den sammantagna bedömningen att Riksrevisionens kritik är allvarlig och att det är angeläget att regeringen tar till sig av den för att få till stånd fungerande insatser för en effektivare elöverföring. Vi instämmer i vad som sägs i motion 2013/14:N425 (S) och anser att riksdagen genom ett tillkännagivande bör framföra detta till regeringen.

Ett annat förhållande som väcker frågetecken hos oss är den i mångt och mycket onyanserade tilltron som regeringen uppvisar när det gäller ökad internationalisering av den nordiska elmarknaden. Vi kan se att det på sikt finns fördelar med en gemensam europeisk elmarknad, men vill varna för konsekvenserna av ett forcerat genomförande. En ihopkoppling med illa fungerande marknader på kontinenten riskerar bl.a. att få negativa effekter för den svenska industrins internationella konkurrenskraft. Innan

marknadsintegrationen fördjupas måste varje enskilt land först ta ansvar för att investera i förnybar elproduktion och i energieffektivisering samt säkerställa att det råder rättvisa konkurrensförhållanden på de regionala marknaderna.

I likhet med vad som sägs i motion 2013/14:N425 (S) vill vi därför i första hand fokusera på investeringar som får den nordiska elmarknaden att fungera bättre. Baltikum är i det avseendet att betrakta som en naturlig del av en fortsatt integrerad nordisk elmarknad.

Sammantaget innebär detta att vi tillstyrker den nyss nämnda motionen i de delar som är aktuella i detta avsnitt. Motionerna 2013/14:N345 (S) och 2013/14:N4 (SD) avstyrks. Därtill bör regeringens skrivelse läggas till handlingarna.

2. Staten på elmarknaden, punkt 1 (SD)

av Anna Hagwall (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:N4 av Anna Hagwall (SD) yrkandena 1 och 2, avslår motionerna 2013/14:N345 av Phia Andersson m.fl. (S) och 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 34 och 39 samt lägger skrivelse 2013/14:21 till handlingarna.

Ställningstagande

Jag delar det som sägs i motion 2013/14:N4 (SD) om betydelsen av tillförlitliga leveranser av el till låga priser för den elintensiva svenska basindustrin, för det övriga näringslivet i vårt land och inte minst för hushållen.

Mot den bakgrunden känner jag oro inför den tyska avvecklingen av kärnkraften och den omfattande utbyggnaden av intermittent verkande förnybar elproduktion, inte minst sol- och vindkraft, som pågår i övriga Europa. Efterfrågan på förnybar reglerkraft kommer onekligen att öka som en följd av detta. Sveriges goda tillgångar på denna typ av kraft kan möjliggöra ökad elexport och höjda intäkter för svenska elproducenter och nätägare. Ökad efterfrågan leder dock till höjda elpriser, vilket drabbar den svenska basindustrins globala konkurrenskraft och innebär kostnadsökningar för hushållen. De negativa effekterna på ett redan hårt belastat svenskt stamnät kan också väntas bli större och redan förekommande flaskhalsproblem förstärkas.

Osäkerheten om det totala investeringsbehovet på den europeiska elmarknaden är stor, både när det gäller frågan om vem som i slutändan får betala och vad investeringarna får för konsekvenser för europeisk konkurrens. Jag anser att svenska elkonsumenter måste ges en tydligare bild av hur investeringsbehovet ser ut och vad det får för ekonomiska konsekvenser. Mot den bakgrunden står jag bakom kravet i den ovan nämnda motionen om att regeringen ska ta fram en långsiktig investeringskalkyl för de olika kraftslagen i det svenska elnätet. Jag anser också, med instämmande i vad som sägs i motion 2013/14:N4 (SD), att en utbyggnad av överföringskapaciteten till övriga Europa behöver analyseras noga. För låg kapacitet kan hämma våra egna möjligheter till import och export av el, och en fullt utbyggd kapacitet kan påverka elpriset negativt i södra Sverige.

Med det anförda tillstyrks den nyss nämnda motionen i de berörda delarna. De övriga motionerna i avsnittet avstyrks i de här aktuella delarna. Regeringens skrivelse bör läggas till handlingarna.

3. Staten på elmarknaden, punkt 1 – motiveringen (MP)

av Jonas Eriksson (MP).

Ställningstagande

Sverige står liksom övriga Europa inför en betydande utmaning när det gäller att ställa om energisystemet i hållbar riktning. De nödvändiga prövningarna kommer att bli många, men är inte på något sätt oöverstigligen. I de här sammanhangen sitter Sverige på en mycket viktig pusselbit i form av den flexibilitet som karakteriserar vattenkraftproduktionen. Förutsättningen är dock väl utbyggda överföringsförbindelser mellan Sverige och Kontinentaleuropa. Större sammanhängande elnät gör det också lättare att utjämna de effektskillnader som uppkommer i elsystem med väderberoende förnybara energikällor som vind och sol. Populärt uttryckt kan man säga att det alltid blåser någonstans om det område elnätet omfattar är tillräckligt stort. Sammantaget gör detta synsätt att jag inte kan stå bakom de motionsyrkanden som präglas av tveksamhet när det gäller att länka samman det europeiska elnätet.

Däremot kan jag sympatisera med den grundläggande hållningen i motion 2013/14:N425 (S) om att det finns skäl för regeringen att beakta mycket av det som redovisas i Riksrevisionens granskningsrapport om statens roll på elmarknaden. Jag bedömer att den kritik som Riksrevisionen för fram i många fall är berättigad. Om regeringen inte hanterar denna kritik på ett seriöst sätt har jag och Miljöpartiet för avsikt att återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder. Jag finner ingen anledning att nu tillstyrka ett sådant allmänt hållet yrkande som i den nyss nämnda motionen.

Med det anförda avstyrker jag samtliga motioner i de här aktuella delarna och föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna.

4. Elcertifikatssystemet, punkt 2 (S, MP, V)

av Jonas Eriksson (MP), Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Börje Vestlund (S), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 1, 2013/14:N352 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4 samt 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 16 och 17 samt avslår motionerna 2013/14:N322 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 2, 2013/14:N337 av Anna Hagwall och Josef Fransson (båda SD) och 2013/14:N356 av Thoralf Alfsson (SD).

Ställningstagande

En snabb utbyggnad av den förnybara energiproduktionen tillsammans med kraftfulla satsningar på energieffektivisering är nödvändigt för att Sverige ska uppnå en långsiktigt hållbar energiförsörjning.

Elcertifikatssystemet är ett på många sätt effektivt styrmedel som har fungerat som motor för utbyggnaden av den förnybara elproduktionen. Samtidigt uppfattar vi det som bekymmersamt att systemet inte har anpassats till att fånga upp den stora utbyggnadspotential som fortfarande finns.

Fastlåsningen vid målet om 25 TWh ny förnybar el fram till 2020 är hämmande för utvecklingstakten. Enligt vår mening är möjligheterna att bygga ut ny förnybar el betydligt större än målet. Bara investeringsviljan i vindkraft är mer omfattande än vad elcertifikatssystemets nuvarande mål kan möta. Vi vill därför att målet ska höjas till minst 30 TWh ny förnybar el till 2020 och till minst 55 TWh till 2030. Detta innebär att vi tillstyrker motionerna 2013/14:N222 (V), 2013/14:N352 (MP) och 2013/14:N425 (S) i de delar som gäller elcertifikatssystemets målnivåer.

Däremot anser vi inte att motionerna 2013/14:N337 (SD) och 2012/13:N356 (SD) om en separat redovisning av elcertifikatsavgifterna på privatkunders elfakturor bör bifallas av riksdagen. Vi avstyrker även motion 2013/14:N322 (SD) i den del som gäller ett förslag om att ta bort elcertifikattilldelningen till vindkraft.

5. Elcertifikatssystemet, punkt 2 (SD)

av Anna Hagwall (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:N322 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD) yrkande 2,

2013/14:N337 av Anna Hagwall och Josef Fransson (båda SD) och

2013/14:N356 av Thoralf Alfsson (SD) samt

avslår motionerna

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 1,

2013/14:N352 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkandena 3 och 4 samt

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 16 och 17.

Ställningstagande

Den omfattande vindkraftsutbyggnaden i Sverige subventioneras med stora pengar utan att några signifikanta miljövinster går att påvisa. Jag anser att det är mycket viktigt att detta faktum får utrymme i den debatt som ofta helt domineras av vindkraftsvurmare. Vindkraftsetablissemangets ovilja att diskutera detta energislags negativa sidor anser jag vara bekymmersamt.

Jag menar att det finns klara problem med vindkraften som måste få diskuteras på ett öppet sätt. Ett av dessa problem är att vindkraften subventioneras på flera olika sätt. Mest stöd kommer från de elcertifikat som alla elanvändare måste betala. Elcertifikatssystemet snedvrider konkurrensen och är ett samhällsekoniskt mycket kostsamt subventionssystem. Det bör, enligt min uppfattning, därför fasas ut. Ett lämpligt första steg är att inte tilldela nya vindkraftsinvesteringar några elcertifikat. Jag instämmer således i det förslag som har denna innebörd i motion 2013/14:N322 (SD). Motionen bör bifallas av riksdagen i den berörda delen.

Jag tillstyrker även motionerna 2013/14:N337 (SD) och 2013/14:N356 (SD) om att riksdagen bör uppmana regeringen att agera för att få till en separat redovisning av elcertifikatskostnaden på privatkunders elfakturor. För att alla ska förstå hur mycket de får betala för elcertifikaten bör denna kostnad tydligt framgå av elräkningen i stället för att som i dag smusslas undan som en del av elpriset.

Övriga motioner i avsnittet – som i de berörda delarna alla gäller ytterligare utvidgning av elcertifikatssystemet eller förändringar av kvotplikten – avstyrks.

6. **Nettodebitering av el, punkt 3 (S, MP, V)**

av Jonas Eriksson (MP), Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Börje Vestlund (S), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:N206 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 1, 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 6 och 2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 36 och 37 samt avslår motionerna 2013/14:N208 av Christer Winbäck (FP), 2013/14:N262 av Matilda Ernkrans och Eva-Lena Jansson (båda S), 2013/14:N316 av Jörgen Hellman m.fl. (S), 2013/14:N321 av Josef Fransson (SD) yrkande 2 och 2013/14:N376 av Louise Malmström och Thomas Strand (båda S).

Ställningstagande

Småskalig produktion av förnybar el skulle kunna vara ett mycket värdefullt bidrag till omställningen av det svenska energisystemet. Mindre vindsnurror och solcellsanläggningar skulle inte bara bidra till ökad hållbarhet utan också göra det möjligt för både hushåll och företag att minska sina elkostnader.

I likhet med som sägs i motionerna 2013/14:N206 (MP), 2013/14:N222 (V) och 2013/14:N425 (S) ser vi nettodebitering som ett snabbt och effektivt sätt att öka intresset för egenproducerad förnybar el. Vi ställer oss tveksamma till slutsatsen att nettodebitering skulle strida mot viss EU-lagstiftning. Då varken regeringen eller Nettodebiteringsutredningen på ett tillfredsställande sätt har kunnat redogöra för grunderna bakom denna slutsats står vi alltså bakom förslagen om nettodebitering i de ovan nämnda motionerna. Till saken hör också att denna form av debitering förekommer i andra medlemsstater.

Huruvida vi är beredda att ompröva vår uppfattning när regeringen har presenterat sin aviserade proposition om en skattereduktion för småskalig förnybar elproduktion hänger till viss del samman med att regeringen tydligt kan redogöra för att nettodebitering inte är förenlig med gällande EU-rätt. Vi vill dock inte i det här läget helt avfärda modellen med en skattereduktion i linje med vad som föreslås i motion 2013/14:N321 (SD). Den motionen bör således avslås av riksdagen.

Med det anförda tillstyrks motionerna i motionerna 2013/14:N206 (MP), 2013/14:N222 (V) och 2013/14:N425 (S) i de berörda delarna. Därigenom tillgodoses helt eller delvis även motionerna 2013/14:N262 (S), 2013/14:376 (S) och 2013/14:N316 (S), varför de kan avstyrkas. Även motion 2013/14:N208 (FP) avstyrks.

7. Nettodebitering av el, punkt 3 – motiveringen (SD)

av Anna Hagwall (SD).

Ställningstagande

Staten subventionerar i dag intermittent verkande förnybar elproduktion från sol och vind. I budgetpropositionen för 2014 aviserar regeringen dessutom ett förslag om en form av nettodebiteringssystem för mikroproducerad el där man som producent ska få en skattereduktion. Jag anser, i likhet med vad som sägs i motion 2013/14:N321 (SD), att denna reform riskerar att bli kostsam och innebära att stöd går till ineffektiv produktion av solel under en del av året då efterfrågan på el är liten. Innan jag har sett förslaget i detalj och kan ta ställning till hur regeringen har beaktat dess eventuella negativa effekter vill jag dock inte helt avfärda det så som föreslås i den nyssnämnda motionen. Om regeringens kommande förslag innehåller tveksamheter i linje med vad som redovisas i motionen har jag för avsikt att återkomma med motförslag i samband med den kommande riksdagsbehandlingen senare i vår. I dagsläget är jag dock alltså inte beredd att tillstyrka motionen i den berörda delen. Övriga motioner i avsnittet avstyrks också i de här aktuella delarna.

8. Timmätning, punkt 4 (MP)

av Jonas Eriksson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

Om elkunderna kunde läsa av sin elmätare och elpriset kontinuerligt skulle många anpassa sin användning av el till tider då elen är billigast. Det skulle få positiva effekter både för konsumenten – som får lägre energianvändning och kostnad – och för samhället, som inte behöver använda lika mycket dyr och smutsig reservkraft eller importerad el. Energisystemet avlastas och utnyttjas effektivare.

Att aktiva elkonsumenter har fått möjligheten att ansöka om timmätning är ett första steg, men regeringens egen bedömning är att detta steg enbart kommer att omfatta ett begränsat antal elkonsumenter. I likhet med vad som sägs i motion 2013/14:N215 (MP) behövs det en plan för hur samtliga hushåll ska kunna få timmätning av el. Motionen tillstyrks i denna del.

9. Nätavgifter, punkt 5 (MP)

av Jonas Eriksson (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2013/14:N206 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 2 och 2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP) yrkande 4.

Ställningstagande

I likhet med vad som sägs i motion 2013/14:N215 (MP) anser jag att ett elpris utan fasta kostnader skulle kunna bidra till att göra åtgärder för energieffektivisering i hushållen mer lönsamma och därigenom minska elanvändningen och behovet av utbyggd distributionskapacitet. Att på detta sätt minska distributionskostnaderna skulle gynna såväl hushållens som samhällets ekonomi. Jag tillstyrker därför förslaget i den nyssnämnda motionen som innebär att riksdagen ska uppmana regeringen att slopa nätavgiften för eldistribution och i stället lägga in den i det rörliga elpriset.

Jag står också bakom det som sägs i motion 2013/14:N206 (MP) om det märkliga i att man som småskalig elproducent kan straffas om ens anläggning skulle producera något lite mer el än vad hushållet konsumerar. Enligt min uppfattning är ett avgiftssystem som ger sådana konsekvenser inte utformat på ett godtagbart sätt. Jag anser, i linje med vad som sägs i motionen, att mindre elleverantörer i stället bör ges den lagstadgade rätten att leverera el till nätet utöver den egna konsumtionen upp till en viss nivå utan att i efterhand riskera att behöva betala nätavgift.

Med det anförda tillstyrks de båda ovan omnämnda motionerna i de berörda delarna.

10. Anslutningskostnader för förnybar elproduktion, punkt 6 (S, V)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Börje Vestlund (S), Kent Persson (V), Ingela Nylund Watz (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 11 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 21.

Ställningstagande

Vi anser det vara bekymmersamt att regeringen ännu inte har lyckats presentera ett skarpt förslag om hur problemen med höga nätanslutningskostnader för förnybar elproduktion ska kunna hanteras. Klimat- och energipolitiskt angelägna satsningar på exempelvis vindkraftsparkar till havs har inte kommit till stånd på grund av de kostnadsrelaterade tröskeleffekter som kan uppkomma i samband med anslutningen till befintligt nät. Det är inte rimligt att ett sådant förhållande ska få sätta käppar i hjulen för den förnybara elproduktionens fortsatta utveckling.

Vi noterar att regeringen i budgetpropositionen för 2014 – efter flera års passivitet – aviserar ett förslag till lösning på tröskeleffektproblemen. Innan detta förslag eventuellt konkretiseras i form av en proposition anser vi det alljämt vara motiverat att vidhålla uppfattningen att ett förslag med denna inriktning bör överlämnas till riksdagen. Vi står därmed bakom det som anförs med denna innebörd i motionerna 2013/14:N425 (S) och 2013/14:N222 (V). Båda dessa motioner tillstyrks följaktligen i de berörda delarna.

11. Elnätsutbyggnad och tillståndprocesser, punkt 7 (S, MP)

av Jonas Eriksson (MP), Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Börje Vestlund (S), Ingela Nylund Watz (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 41 och 42 samt avslår motion

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi instämmer i de uppfattningar som framförs i motionerna 2013/14:N3 (S) och 2013/14:N425 (S) om behovet av att se över tillståndprocesserna i samband med elnätsutbyggnad. Att tillståndprocesserna för ledningsutbyggnaderna genomförs på ett effektivt sätt är avgörande för att investeringarna från Svenska kraftnät ska kunna ske. Brister i tillståndprocesserna försvårar nyinvesteringar, vilket kan leda till försvagad leveranssäkerhet, flaskhalsproblem, orimliga prisskillnader mellan elområden och andra olägenheter som drabbar alla elkonsumenter. Effektivare tillståndprocesser gynnar också utbyggnaden av förnybar elproduktion och dess anslutning till elnäten. Behovet av enklare och snabbare beslutsprocesser understryks också av kommissionens ambitioner att harmonisera reglerna för tillståndsprövningar i medlemsländerna för att underlätta introduktionen av förnybar elproduktion.

Med det anförda tillstyrks de båda motionerna i de berörda delarna. Därigenom tillgodoses också det som efterfrågas i motion 2013/14:N222 (V) om snabbare tillståndprocesser för stamnätskoncessioner. Den sistnämnda motionen kan därför avstyrkas i den här aktuella delen.

Vi står också bakom förslagen i motion 2013/14:N425 (S) om satsningar på smarta nät, dvs. på ett elektriskt energisystem som på ett kostnadseffektivt sätt medger en effektivare styrning och reglering av såväl elgenereringen som själva elnätet. Det är enligt vår uppfattning viktigt att riksdagen tydligt signalerar en positiv hållning till fördjupade insatser på detta område. Detta är inte minst viktigt nu när fossila bränslen avvecklas och ersätts med förnybara energikällor. Vi tillstyrker den nyssnämnda motionen i denna del.

12. Elnätsutbyggnad och tillståndprocesser, punkt 7 (V)

av Kent Persson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 10 och avslår motionerna

2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 3 och

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 41 och 42.

Ställningstagande

Tillståndsgivningen i samband med stamnätskoncessioner har uppmärksamats som ett problem av Riksrevisionen. I dag tar dessa processer orimligt lång tid. Mot den bakgrunden sluter jag upp bakom det som anförs i motion 2013/14:N222 (V) om att denna tillståndsgivning måste snabbas upp. Det är inte heller tillfredsställande att olika länsstyrelser gör så skilda bedömningar i likartade stamnätsärenden. Avsaknaden av gemensamma riktlinjer för länsstyrelsernas bedömningar i dessa sammanhang är problematisk. Regeringen bör ge ansvariga myndigheter i uppdrag att utreda möjligheterna till en snabbare tillståndsprocess för stamnätskoncessioner. Genom att tillstyrka detta förslag i den nyssnämnda motionen tillgodoses även liknande yrkanden i motionerna 2013/14:N3 (S) och 2013/14:N425 (S). Dessa båda motioner behöver därför inte bifallas av riksdagen och de avstyrks således. Den sistnämnda motionen avstyrks också i den del som gäller smarta nät.

13. Elområden, punkt 8 (S)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Börje Vestlund (S), Ingela Nylund Watz (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 43 och avslår motionerna

2013/14:N300 av Hans Hoff (S) och

2013/14:N407 av Kerstin Haglö m.fl. (S).

Ställningstagande

Vi är kritiska till hur elområdesindelningen genomfördes i Sverige och menar att elområdenas rättsliga status är oklar. Indelningen medför också sådana effekter på elpriset som innebär stora konkurrensproblem för den elintensiva industrin och som leder till en utsatt situation för elkonsumenterna. I likhet med vad som sägs i motion 2013/14:N425 (S) anser vi att riksdagen bör uppmana regeringen att se över systemet med elområden. Samtidigt bör tempot i stamnätsinvesteringarna öka för att en situation där rättvisa förutsättningar gäller för alla ska kunna nås. Även utökade investeringar i förnybar elproduktion kan fungera som en ersättningspotential i de delar av landet där elproduktionen inte svarar upp mot efterfrågan.

Den ovan nämnda motionen tillstyrks i den här aktuella delen. Vi sympatiserar också med liknande tankegångar i motionerna 2013/14:N300 (S) och 2013/14:N407 (S). Genom att tillstyrka motion 2013/14:N425 (S) anser vi dock att dessa båda motioner också tillgodoses och att de därför kan avslås av riksdagen.

14. Elområden, punkt 8 – motiveringen (MP)

av Jonas Eriksson (MP).

Ställningstagande

Elområdenas effekter på elpriset kan väntas öka intresset för att bygga ut den förnybara energiproduktionen i södra Sverige. Jag ser således fördelar med principen att skapa incitament för ny elproduktion i de områden där efterfrågan är som störst. I södra Sverige finns bl.a. goda förutsättningar för och planer på att bygga ut den havsbaserade vindkraften. Denna energiresurs kommer att kunna leverera lika mycket el som kärnkraftverket i Barsebäck gjorde. Utbyggnad av lokal och regional produktion leder också till ett effektivare energisystem utan de förluster som ofrånkomligen upp kommer i samband med överföring av el på långa avstånd.

Även om elområdesreformen således kan ha positiva konsekvenser vill jag understryka att själva genomförandet lämnar en del i övrigt att önska. Reformen sjösattes på ett förvånansvärt abrupt sätt och utan att dess konsekvenser var tillräckligt väl analyserade. Med en bättre framförhållning hade man hunnit bygga ut ny förnybar elproduktion och förstärkt överföringskapaciteten.

Beträffande själva beslutsprocessen vill jag änyo understryka det Miljöpartiet har framfört då elområdesfrågor tidigare har varit föremål för behandling i riksdagen, nämligen att det är otillfredsställande att riksdagen aldrig fick möjlighet att ta ställning i frågan om införandet av elområden. Jag anser det vara beklagligt att vi folkvalda ställdes inför fullbordat faktum när det gäller en fråga som har så pass stor betydelse för såväl enskilda människors ekonomi som det svenska näringslivets konkurrenskraft.

Med det anförda avstyrks samtliga motioner i de här aktuella delarna.

15. Elområden, punkt 8 – motiveringen (V)

av Kent Persson (V).

Ställningstagande

Överenskommelsen från 1997 mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet och Vänsterpartiet om att stänga Barsebäcks båda reaktorer innehöll villkor om att stängningen inte fick leda till höjda elpriser eller till att industrins tillgång på el skulle minska. Åtgärder vidtogs också för att motverka sådana effekter.

Att enbart lasta problemen med elområdesreformen på den borgerliga regeringen är dock historielöst. Tidigare socialdemokratiska regeringar har också ett inte obetydligt ansvar för bristerna i överföringskapaciteten mellan norra och södra Sverige. Trots att dessa brister är kända sedan länge visar Svenska kraftnät en besvärande oförmåga att lösa situationen. Enligt min uppfattning är frågorna om elområdenas införande och om reformens konsekvenser således betydligt mer komplexa än de framställs av företrädarna för såväl nuvarande regeringspartier som för Socialdemokraterna i utskottet. Därmed avstyrks de motionsyrkanden som är aktuella i avsnittet.

16. Vissa övriga frågor, punkt 9 (S)

av Jennie Nilsson (S), Carina Adolfsson Elgestam (S), Krister Örnfjäder (S), Börje Vestlund (S), Ingela Nylund Watz (S) och Eva-Lena Jansson (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna
2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkandena 1 och 2 samt
2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 35 och
avslår motion
2013/14:N232 av Lars Tysklind (FP).

Ställningstagande

Enligt Riksrevisionens granskning har Energimarknadsinspektionens tillsynsarbete inte fungerat tillfredsställande. Detta är särskilt allvarligt då ett sämre underhåll påverkar elöverföringen negativt och är till nackdel för den elintensiva industrins produktivitetstillväxt.

Tillsynsansvaret för elmarknaden och energisystemet är fördelat på många aktörer, vilket skapar stuprörproblem för både konsumenter och producenter. Vi har tidigare krävt att Energimyndigheten bör få ett övergripande ansvar för frågorna inom energisystemet. Riksrevisionens granskning är ett kvitto på att behovet av samordning inom ramen för energisektorns utveckling är stort och vi vidhåller således detta krav. Mot denna bakgrund tillstyrker vi motion 2013/14:N3 (S) i den del som gäller Energimarknadsinspektionen.

Övervakning och tillsyn skulle också gynnas av en bättre samordning på nordisk nivå. Vi instämmer därför i det som sägs i motion 2013/14:N425 (S) om att det bör inrättas en gemensam nordisk övervakningsmyndighet. Därmed skulle man uppnå ett bättre samarbete över landgränserna och en närmare dialog mellan ansvariga myndigheter på tillsynsområdet. Motionen tillstyrks i den berörda delen.

Vi står också bakom kravet i motion 2013/14:N3 (S) om ett riksdagsuttalande om förbättrad information till riksdagen. Vi anser att det är av avgörande betydelse att riksdagen bereds tillfälle att sätta sig in i hur Svenska kraftnäts investeringsplaner påverkar industrins konkurrenskraft på kort och lång sikt. Enligt vår uppfattning bör det framgå av Svenska kraftnäts investeringsplan vilka konsekvenser som investeringar i stamnätet och i utlandsförbindelser har för både industrin och hushållen. Motion 2013/14:N3 (S) tillstyrks således även i denna del.

Avslutningsvis avstyrker vi motion 2013/14:N232 (FP).

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2013/14:21 Riksrevisionens rapport om staten på elmarknaden – insatser för en fungerande elöverföring.

Följdmotionerna

2013/14:N3 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Elmarknadsinspektionen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om information till riksdagen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om tillståndsprocesser.

2013/14:N4 av Anna Hagwall (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en långsiktig investeringskalkyl gällande det svenska elnätet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta fram en konsekvensanalys gällande en eventuell utbyggnad av elöverföring till Europa.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:N206 av Lise Nordin m.fl. (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa nettodebitering.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mindre elleverantörers rätt att leverera el till nätet utan att riskera att behöva betala nätavgift.

2013/14:N208 av Christer Winbäck (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om hur nettodebitering skulle kunna införas.

2013/14:N215 av Lise Nordin m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att timmätning av el bör införas i alla hushåll.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nätavgiften för eldistribution bör slopas och läggas in i det rörliga elpriset.

2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en höjning av elcertifikatssystemet.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nettodebitering.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheterna att få till stånd en snabbare tillståndprocess för stamnätskoncessioner.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra nätanslutningsreglerna så att tröskel-effekten tas bort.

2013/14:N232 av Lars Tysklind (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för att alla elkunder ska ha gratis tillgång till aktuellt timspriser från Nord Pool via internet.

2013/14:N262 av Matilda Ernkrans och Eva-Lena Jansson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsning på solenergi.

2013/14:N300 av Hans Hoff (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av liknande förutsättningar för företagande oavsett elområde.

2013/14:N316 av Jörgen Hellman m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om egenproducerad el.

2013/14:N321 av Josef Fransson (SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att avstå från införande av skattereduktion för mikroproducerad el.

2013/14:N322 av Josef Fransson och Thoralf Alfsson (båda SD):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ta bort elcertifikatstilldelningen för framtida investeringar i vindkraft.

2013/14:N337 av Anna Hagwall och Josef Fransson (båda SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om separat redovisning av avgift för elcertifikat.

2013/14:N345 av Phia Andersson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en översyn av elmarknaden för att värna konsumenternas intressen.

2013/14:N352 av Lise Nordin m.fl. (MP):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utöka ambitionsnivån inom ramen för elcertifikatssystemet från befintliga plus 25 TWh (jämfört med 2002) till minst plus 30 TWh 2020.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en ny ambitionsnivå för elcertifikatssystemet så att det 2030 uppgår till minst plus 55 TWh jämfört med 2002.

2013/14:N356 av Thoralf Alfsson (SD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att elcertifikatsavgiften ska specificeras på elräkningen.

2013/14:N376 av Louise Malmström och Thomas Strand (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över ellagstiftningen för att uppmuntra små anläggningar.

2013/14:N407 av Kerstin Haglö m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elprisområden.

2013/14:N425 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att höja förnybarhetsmålet till minst 30 TWh ny förnybar el till 2020 och minst 55 TWh till 2030.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheterna till en justering av kvotplikten i elcertifikatssystemet i samband med en kontrollstation 2015.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt bör bereda Svenska kraftnäts förslag om förtida delning av nätanslutningskostnader vid förnybar elproduktion till havs.
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om internationell elmarknad och utlandsförbindelse.
35. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en etablering av en gemensam nordisk övervakningsmyndighet bör göras inom ramen för ett tätare samarbete mellan länder på den nordiska elmarknaden.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett system med nettodebitering.
37. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nettodebitering bör möjliggöras för de svenskar som har andelsägande i förnybar elproduktion.
39. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Riksrevisionens granskning av regeringens hantering av elnäten.
41. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om smarta nät.
42. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att se över tillståndsreglerna för att effektivisera utbyggnaden av elnäten.
43. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om elområden.